49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2210 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 — 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1908 26 ԱՂԸՍԹՈՍ 1324 — 12 ՇԱՊԱՆ 1326

Journal Armenien
MANZOUMÉ I EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte 54
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
54, Մեծ Դռան ճանապարհ, 54

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւս չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزیته
صاحب امتیازی : (اوحانس فرید)
اداره‌خانه‌سی! باب‌عالی جاده‌سنده

ԳՆԱԾԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամեայ
Գոլոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ
Գուստանդնոյ համար	100 »	60 »
Արտասահմանի »	25 ֆր.	14 ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տող 5 գրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

"ՄԱՄՈՒԼԸ ԱԶԱՏ Է ՕՐԻՆՑԷ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՄԻՔ„
(ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՅՕԴ. 12)

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԳԵՐՄԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
Ո՛ՐՉԱՓ ՕԳՏԱԿԱՐ ԵՂԱԾ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Մեր աշխատակիցներէն մէկը դիմելով Պոլսոյ հրապարակին վրայ դիրք ունեցող Հայ վաճառականներու ընչէք Շամանճեան, Թօգասեան, Աւետիսեան, Արզարեան, Կէօզիւմեան, Ներկարարեան էֆ.ներու, տեսակցութիւն մը ունեցած է յիշեալներու հետ և դաղափարին շօշափած թէ օրքան օգտակարութիւն ընձեռեց Գերման վաճառականութիւնը Թուրքիոյ վաճառականութեան ։ Իր տեսակցութեան արդիւնքը ստորեւ կը հրատարակենք, զոր կ'արժէ կարդալ, և ուշադիր ընել այն արդիւնքը որ գոյացած է վերջին տասնեակ տարիներուն մէջ։

Հայ վաճառական դասակարգին զանազան ճիւղերու վրայ գործող, երեւելի և բարիքու անձնաւորութեանց բոլորն ալ սիրայօժար պարզեցին իրենց դաղափարը, Գերման վաճառականութեան գործունէութիւնը վրայ և անոր ազդեցութեան արդիւնքը Հայ վաճառականութեան նկատմամբ։

Գերմանները, գրէթէ բոլորն ալ, ըլլան գործարատէրներ, ըլլան ներկայացուցիչներ, կամ գործակալներ, համահաւասար ձեռնմուխ եղած են վաճառականական զանազան տեսակ առարկաներու հայթայթման հոգը ըստանձնելու։ բայց իրենք աւելի յաջողած են երկաթեղէնի, խուրտավաթի, դեղօրէից և թօհաֆիլէյի գործին մէջ։ Այս տեսակներու ապառման փոխկոտութիւնը խրախուսած է դիրենք, ուրիշ տեսակներու վրայ ալ գործառնութիւններ կատարելու։ Բայց մանիֆաթուրայի և մանածի գործառնութիւնները շատ սահմանափակ եղած են, և հակառակ իրենց զոհած բանի չանքերուն չեն կրցած մրցիլ, Իտալական և Պէլժիական ապրանքներուն հետ։

Գերման վաճառականներուն յաջողութեան դաղտնիքը գրեթէ կեդծարարութեան մէջ սահմանափակուած է։ Իրաւ է թէ ճարտարուեստը զարդացած աստիճանի մը հասած է հոն, բայց այդ ճարտարարուեստը կիրարկած են ի վնաս ժողովուրդին։ Քիմիական տարբաղադրութեանց և զանազան գործիքներու պատրաստութեան մէջ, իրենց ամբողջ ճարտարութիւնը դրած են։ բայց այդ ճարտարութիւնը վատնուած է լոկ մրցումի ոյժը կրկնապատկելու և օտարին ուղղակի վնասելու նպատակով։ Վաճառականական գործին զարկ տալու և բարի տրամադրութիւն չեն ունեցած անոնք, ու այդ դաղափարը ոչ իսկ ծնունդ առած է իրենց մտքին մէջ։

Թօհաֆիլէ վաճառականութեան մէջ անդլիական և ֆրանսական գործարաններուն հետ մրցած են, աւելի աժան ապրանքներ պատրաստելով։ Նոյն գործարաններուն ապառումը կասած է թէեւ, բայց այդ գործարաններու ապրանքները նոքին դերակշիռ դիրք մը ունին գերմանականներուն վրայ։ Գերմանականը տեսակներու համահաւասար պայմաններու մէջ, թէև ջանացած է դոհացնել Հայ վաճառականները, բայց իրենց խիստ աննպատակ պայմաններու ներդործութեան տակ, շատ մը վաճառականներ, իրենց ապառումը տարբեր կեդրոններու վրայ հաստատած են։ Պայմանի երկարաթիւը շլացուցիչ բան մը եղած է Հայ վաճառականին աչքին փոչի ցանելու համար։ Թօհաֆիլէի գործին մէջ, վեց ամիս պայմանաժամ տրուելով փոխարժէքը թրքով կամ չէքով կը հատուցուին, իսկ կանխիկի համար ընդհանրապէս 5 առ հարիւր զեղչ մը կը տրուի։ Անկէ զատ բացառիկ պայմաններ ալ կան որոնք գաղտնօրէն բացառաբար մէկ քանի վաճառականներու կը տրուի։ Բայց պայմանաժամի երկարութիւնը շատեր աւելի նախամեծար սեպած են, առանց նկատի առնելու թէ, տրուած պայմանաժամին առնուազն երկու ամիսը համբան կը լմննայ, մինչեւ որ ապրանքը ժամանէ։

Գերման վաճառականութեան մէջ առաջնակարգ տեղը կը գրաւեն խուրտավաթը և դեղօրէները։ Մեր հրապարակին վրայ այս երկու տեսակներու ալ ապառիչները բուական շատ են, և մեծ մասամբ Հայեր։ Իրաւ է թէ Անգլիական և դաղիական ապրանքները առաջնակարգ տեղ մը կը դրաւեն թէ՛ իրենց տոկունութեան, թէ թարմութեան և թէ լաւութեան տեսակէտով, բայց գերմանական ճարտարարուեստին հնարամտութիւնը հոս ալ կուգայ թումբ կանգնել այդ ապառումներուն։ Ինչ է որ գրէթէ կը հայթայթէ դեղօրէից մեծամասնութիւնը, բայց անդամ մը լսեցէք դեղավաճառներուն բողոքները։ օրեկ, աղտոտ և վարտեսակ ապրանքներ է որ կը քշեն հրապարակի վրայ, նոյն իսկ իրենց պայմանադրած, ցուցադրած նմոյշէն ալ վար, ու երբ դիտողութիւն կ'ըլլայ իրենց կը պատրուակեն թէ իրենք յանցանք չունին և կը զիջանին պզտիկ զեղչով մը քշել իրենց այդ ապրանքը։ Հայ վաճառականը դիտողութիւն չի կրնար ընել, ստիպուած է առնելու, որովհետեւ ուրիշ հայթայթիչներ կը պակսին, ու ահա հոդ է Գերման քաղաքականութեան ամբողջ վարպետութիւնը։ Հին ըէժիմի ազդեցութեան տակ կառավարութիւնը օժանդակից գերման տարրին, ու միւս տարրերուն ոյժը կարելի եղածին չափ չլատել ջանաց։ Մէկ խօսքով գերման քաղաքականութիւնը սանձած էր ազատ վաճառականութեան և բան մրցումի ոգին։

Հայ վաճառականներ կը խոստովանին թէ գրեթէ բանի կ'առնէին գերմանական ապրանքները, վախնալով անկէ առաջ գալիք անպատեհութիւններէն։ Մանիֆաթուրայի և մանածի գործառնութեանց վրայ թէպէտ այնքան մեծ յաջողութիւն մը ձեռք չեն բերած, բայց ուր որ կրցած են իրենց կեդծարարութիւնը քօղարկել, հոն յաջողութիւնը ապահով եղած է։ Գերմանականին մէջ կան լաւ ու տոկուն ապրանքներ ալ, բայց ատոնք մրցումի ասպարէզին չեն կարող դիմադրել, թող որ այսօր, իտալական և զուիցերական ապրանքները կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն սպառումի տեսակէտով։ Մանիֆաթուրայի տեսակը շատ մը ճիւղերու բաժնուած ըլլալով, ֆանթէզի և մեսաքսի տեսակները աւելի նպաստաւոր գեղեցներ են գերման վաճառականութեան։

Հարցուցի Հայ վաճառականներուն թէ, Գերմանական վաճառականութեան նպատակը ինչ եղած է, օժանդակել վաճառականութեան և ճարտարարուեստին զարդացման, թէ ոչ՝ լոկ շահակցական տրամադրութիւններով միմիայն իրենց շահը ապահովել, կամ վաճառականական աշխարհակալութեան ձեռնարկել։ Շատ յուզուած և վշտացած յայտարարեցին անոնք թէ, առաջին նպատակը երբէք դոյութիւն ունեցած չէ և ոչ իսկ մտքերնուն անցուցած են ո և է կերպով սասարել վաճառականութեան։ Օսմանեան վաճառականութիւնը, ըսին անոնք, այսօր կապուած, սահմանափակ դիրքի մը մէջ է ու ատոր պատասխանատուն հին Ռէժիմէն յետոյ Գերման վաճառականութիւնը եղած է։

Թէ ինչո՞ւ։ Վերջի տասը տարիներու ընթացքին մէջ, երբ ներքին գեղափոխական կազմակերպութիւնը երեւան եկաւ, ուժգնօրէն ու հին ըէժիմը պէտք տեսաւ սանձելու այդ շարժումները, իր յախուռն ու անդութ գործունէութեան մէջ։ Երբ անգլիական և ֆրանսական կառավարութիւնները քննադատել ուզեցին հին ըէժիմին վայրագ ընթացքը, այն ատեն իսկ Գերման քաղաքականութիւնը խորամանկութիւնը ունեցաւ ինքզինքը Թուրքիոյ բարեկամ ցուցադրելու և պաշտպանելու անոր շահը հանդէպ միւսներուն։ Բայց այդ պաշտպանութեան խոստումը դիւանագիտական անպաչտօն խաղ մըն էր՝ որուն զոհուեցան հին ըէժիմին քաղաքական ու կառավարական մարդիկը։ Հին ըէժիմը պատրաստ էր գրկաբաց ընդունելու Գերման քաղաքականութիւնը, որովհետեւ անիկայ իրեն յենարան մըն էր, նեցուկ մը որուն պիտի ապաւինէր իր ծայրայեղութիւններուն մէջ։ Բայց հին ըէժիմի մարդիկը կուրաբար կը վստահէին այդ քաղաքականութեան։ Գերմանիոյ ընթացքը աւելի շահակցական էր քան թէ բարեկամական։ Աշխարհակալութեան տենդոտ ոգին կը տիրապետէր անոր ամէն շարժումներուն մէջ, ու այդ նպատակի յաջողութեան համար, վաճառականութիւնը իրեն ռահվիրայ ընտրեց։ Այդ դիմակին տակ ուզեց թեւարկել Թուրքիոյ մէջ, ու սանձել այն ուժերը որոնք երկրին զարդացման պիտի սատարէին։

Գերման քաղաքականութեան կեղծիքը բացորոշ է արդարև, երբ ադին աժան ապրանք ծախելու, պայմանաժամի երկարութիւններ շնորհելու բարի տրամադրութիւններ ցոյց տալ կը թուի իրը թէ, ադին Անատոլուի երկաթուղւոյ ընկերութեան վարչութիւնը որ գերմանական է, իր փոխադրութեան սակագիններու անծիրնակ բարձրացեամբ կը կեղծէ ամբողջ Թուրքիոյ վաճառականութիւնը։ Վաճառականութեան շահերը կ'անտեսուին ու կը չլսուին այդ վարչութեան տակ ու անդին տարբեր ձեւերով վաճառականութեան դիմադրութիւն ընծայելու կեղծիքներ կը կազմակերպուին։

Երեկ ցաւով ու զայրոյթով կը պատմէր Հայ վաճառական մը Պերլինական ֆապրիդայի մը երեսէն կրած վնասները, երբ հոս այդ վաճառականին հետ յիշեալ տան ներկայացուցիչը մօնօքոլ կ'ընէր երկրագործական գործիք մը, անդին ձեւքի տակէ աժան գնով տարբեր վաճառականներու ապրանք կը հայթայթէր, ու երբ դիտողութիւն եղած է իրենց՝ ատած են բոլորովին։ Բայց ասիկա վաճառականութիւն ըլլալէ աւելի խաբեբայութիւն է։

Մեր Հայ վաճառականներուն հետ ունեցած տեսակցութենէն և հարցաքննդումներէն ան եղրակացութեան յանգեցանք թէ, Գերման վաճառականութիւնը ո՛չ մէկ կերպով օգտակար հանդիսացած է Թուրքիոյ վաճառականութեան։ Ընդհակառակը հին ըէժիմին թեւերուն տակ տպաւորած իսկզին վնասած է ընդհանուր վաճառականութեան։ Ու իրաւամբ ալ հին ըէժիմի հանչցոյն գործող ոև է կուսակցութենէ օգուտ սպասել տխմարութիւն պիտի ըլլար։

Հիմայ կը մնայ մեզի տեղ տալ Անգլիական, Ֆրանսական, Իտալական և պէլժիական վաճառականներուն որոնցմէ աւելի օգուտ և շահ կ'ակնկալենք քան թէ Գերմաններէն։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ Ե. ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՊԱԿԵԴՐՈՆԱՑՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՏՕՔԹ. ՆԻՀԱՏԻ ԵՒ Ս. ԶԱՒԱՐԵԱՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Առջի օր, մեծ բազմութիւն մը լեցուած էր Բերայի Սրբոյրդութեան ընդարձակ եկեղեցին, ուր տեղի ունեցաւ Դաշնակցական հինգերորդ հրապարակախօսութիւնը։ Ժողովին նախագահեց ընկեր Ժամկոչեան։ Առաջին առնախօսն էր Տոքթ. Նիհատ պէյ, իշխան Սապահէտտինի կուսակցութենէն, համակրելի երիտասարդ մը, որ պայծառ ու պարզ թուրքերէնով մը ամենապայծառ մտքեր արտայայտեց։ Տոքթ. Նիհատ պէյ խօսեցաւ Սիւրեան և Համերաշխութեան պէտքին վրայ։ Եթէ չկրցանք ա՛յսքան տարիներէ ի վեր բանական վարչութենէն ազատիլ, պատճառը այն էր որ մենք միացած չէինք, մինչ բռնակալները միացած էին։ Ազգերու համերաշխութեամբն է որ կարելի պիտի ըլլայ յաղթանակներ տանիլ։ Ճիշտ է՝ մեր միջև տխուր անցեալ մը կայ, սիրտ պատառող, ահռելի դէպքեր տեղի ունեցած են, բայց այժմ, ըսաւ, կը մաղթենք և կ'ուզենք որ մեր Հայ հայրենակիցները մոռնան այդ անցեալը, և Հայ և Թուրք ձեռք ձեռքի տուած, աշխատինք մեր երջանկութեան։ Առանց ասոր, առանց այս համերաշխութեան, ազատութեան, երջանկութեան համար մեր թափած ճիգերը ապարդիւն պիտի մնան։ Նիհատ պէյ ապա պարզեց ծրագիրը այն կուսակցութեան որուն պետն է իշխան Սապահէտտին, և որ Ապակեդրոնացում և Անհատական նախաձեռնութիւն կը դաւանի։ Խօսելով Ապակեդրոնացման դրութիւնը մոկէ 40 տարի առաջ, Միտ-ֆիւղներու, թէ՛ խանութիւ և թէ գործատեղիակիս մէջ։ Կնքեցին խանութիւ և գործատեղիակիս և գործաւորներու ու դիս կառք դնելով առաջնորդեցին Եըլտըզի քոմիսիոնին առջև, որուն կը նախագահէր այն հրէշը, որ ասկէ 20-25 տարի առաջ մեծապատիւ պատանի մը եղած է, ինչպէս հաստատեցին աքսորավայրիս՝ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ, ուր գործած չահատակութիւնները և Նոսեմբրները, ուրիշ տեղեր Ֆործածներէն պակաս չեն եղած, և ուր քանիցս բանտարկուած է եղեր, իբր պարկեշտ անձ մը։ Անշուշտ հասկցաք թէ այս վայրագ օրիկան Նէֆիպ Մէլհամէն է։

Կարգ մը նախնական հարցաքննութիւններէ ետք, հարցուց.

—Խոհարարապետ հանի Նշանը կը ճանչնա՞ս։

—Այո՛ կը ճանչնամ։

—Ինչպէս կը ճանչնաս։

—Կը ճանչնամ իբր ղոխանքաճի Նշան։

—Կը տեսակցէ՞ր իրեն հետ։

—Բնականաբար, քանի որ թէ՛ խանութիս դրացին էր և թէ կը յաճախէի իր ճաշարանը ճաշելու համար։

— Վառմչապուհ Քէնտիրեանը կը ճանչնա՞ս։

—Անշուշտ կը ճանչնամ, քանի որ մօրաքրոջս զաւակն է։

—Է՛, ինչպէս երիտասարդ էր Քէնտիրեան։

—Էֆէնտիմ, շատ խելացի, լեզուագէտ, գործունեայ, բարի և հեզահամբոյր երիտասարդ մըն էր. զինքը բոլոր ճանչցողները կը համակրէին իրեն։

—(Գազանի մը պէս կատղելով) Է՛, է՛, բա՛ է։ Հիմա ո՞ւր է Քէնտիրեանը։

—Չեմ գիտեր։

—Չե՞ս գիտեր մի՛... չես գիտեր մի՛... Հիմա՛ կը գիտնաս։

Ուրիշ կարգ մը նիւթերու վրայ ալ հարցաքննութիւններէ ետք հրամայեց որ դուրս հանեն դիս իր ներկայութենէն և ես ինկողութեամբ առաջնորդուեցայ սենեակ մը, ուր չորս օր մնալէ և գրեթէ այս չորս օրուան մէջ ամէն օր և գիշեր քանի քանի անգամներ մանրամասնաբար հարցաքննուելէ յետոյ Շեվքէթ պէյի կողմէ հինգերորդ օրը դարձեալ կանչուեցայ և հարցաքննուեցայ այս անգամ երեք նշանաւոր հարցաքննիչներու, այսինքն Շեվքէթ, Բուլքնէտտին և Սատրէտտին պէյերու կողմէ, որոնց՝ ինչպէս նաև բարձր քոմիսիոնին մեծամասնութեան արդարասէր և անկողմնակալ անձինք ըլլալը՝ անկեղծութիւնը պարտք կը դնէ վրաս, հրապարակաւ խոստովանիլ։ Բայց ի՞նչ օգուտ որ նոյն քոմիսիոնին նախագահութիւնը վիճակած էր արիւնկզակ և խարդախ Նէֆիպ Մէլհամէի, որ իրեն համաձայնեցուցած Սուրուրիի նման ծեռած խաֆիյներ, իրեն համակարծիք չեղող միւս պարկեշտ անդամները կ'ստիպեր ուրիշ դոյնով ներկայացնել կայսեր, և որոնք առ ահի տարուած էին գլուխ ծռել։

Հինգերորդ օրուան հարցաքննութենէս վերջ, աւետեցին ինծի որ՝ «լմնցած է և պիտի մեկնիս» և իրա՛ւ ալ, Թուղթերս տեսարկներս և դրամներս ինծի յանձնուեցան և ըստ սովորութեան, փոխանակ դարձեալ արգելարանս դրկելու զիս, հրամայուեցաւ հաղ փաչայի օրով, Օսմ. օրինագրքին մէջ ընդունուած է, բայց յետոյ, Սահմանադրութեան վերցուելովը, այն ևս դադրած է գոյութիւն ունենալէ։ Եւ յետոյ, այս կամ այն կանոնը, դրութիւնը կարելի չէ ընդհանրացնել առ հասարակ երկրին բոլոր մասերուն վրայ, որոնք իրենց պէտքերով, պահանջներով և սովորութիւններով բոլորովին կը տարբերին իրարմէ։ Ապակեդրոնացումով երկրիը աւելի ազատ պիտի ըլլայ և կախում պիտի չունենայ կեդրոնէն։

Բանախօսը պարզեց նաև թէ ի՛նչ է Անհատական նախաձեռնութեան սկզբունքը, զոր որդեգրած է իր պատկանած կուսակցութիւնը։ Մանաւանդ Թուրքերուն մէջ, ըսաւ, սովորութիւն եղած է պաշտօնէութեան հետամտիլ. գրել կարդալ գիտցող մը, կը ձգէ գործունէութեան այլեւայլ ասպարէզները և կը մտնի կառավարական պաշտօնայ ըլլալու։ Կառավարութեան ապաւինելու այս եղանակով, կառավարութիւնն է որ զօրացած է մեր մէջ և տէր դարձած է ժողովուրդին, մինչ կառավարութիւնը պէտք է որ ծառայէ ժողովրդեան։ Եթէ կառավարութիւնը այսպէս զօրացած չըլլար պաշտօնէութեամբ, հիմայ աւելի դիւրին պիտի ըլլար սապալիլ բռնապետութիւնը։ Անհատական նախաձեռնութիւնը պիտի մղէ անհատները, որպէս զի, առանց կառավարութենէն ո և է ակնկալութեան, ձեռնարկեն վաճառականութեան, երկրագործութեան, ճարտարարուեստի, և այս կերպով է որ երկիրը պիտի զարդանայ ու հարստանայ՝ ինչպէս եղած է անկլո-սաքսոն երկիրներու մէջ։ Ա՛յս կերպով է դարձեալ որ ժողովուրդը աւելի ազատ պիտի ըլլայ։

Տոքթ. Նիհատ պէյ վերջացուց իր այս գրաւիչ և շահագրգռական բանախօսութիւնը, հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան, որ ասկէ տասն տարուայ չափ առաջ Համերաշխութեան ձեռք կարկառած էր և ատոր վրայ գումարուած Բարիզի հանդիպումը։ Ջերմագին ծափահարութիւններ գոհացուցին եկեղեցին։

Յետոյ բեմ եկաւ ընկեր Սիմոն Զաւարեան։ Յոյժ յարգելի բանախօսը առանց հռետորական կեղտարծ ձեւերու, հմտօրէն, պարզօրէն ներկայացուցիչ եղաւ ապակեդրոնացման դրութիւնը՝ զօրաւոր փաստերով։ Իր կարգին առ հասարակ շօշափեց այն մտքերը, զորս Նիհատ պէյ յայտնեց ապակեդրոնացման մասին։ Մանաւանդ Թուրքիոյ համար ուր ցեղերու և լեզուներու ա՛յնքան այլազանութիւն կայ, տեղական ինքնավարութիւնը ամէնէն աւելի անհրաժեշտ է։ Կեդրոնի խորհրդարանին մէջ այս կամ այն տեղէն մէկ երկու ներկայացուցիչ չեն կրնար օգտակար ըլլալ իրենց ներկայացուցած տեղւոյն ա՛յնքան ո՛ր քան որ կրնայ ըլլալ տեղւոյն վարչութիւնը։ Իրարմէ բոլորովին տարբեր պայմաններով կը ներկայանան Թուրքիոյ այլեւայլ մասերը՝ Հայաստան, Մակեդոնիա, Սուրիա, Արաբիա, եւն., որոնք հարկ է որ լինի, քիչ մը կենան, որպէս զի նախագահը — խայիլ խրյանեք Նէֆիպը — տեսնայ թուրքիա և վաւերացնէ մեկնումիս որոշումը։

Բայց բուական ատեն ապասելէս վերջ, ներսէն հրաման եկաւ որ «մնամ»։ Եւ այս անգամ ուրիշ տեղ մը դրուեցայ։ Նոյն գիշերը կրկին կանչուեցայ, Նէֆիպ Մէլհամէի կողմէ, որ շան պէս կատղած յարձակեցաւ վրս։ Առանց պաղարիւնութիւնս կորսնցնելու, ապաչեցի ըսելով թէ «էֆէնտիմ, չնորհ ըրէք պահ մը դիս մտիկ ընելու, ձեր բարկութիւնը մի՛ գուցէ սխալիլ տայ ձեզի և ձեր արդարասիրութեան արատ մը բերէ՝ անմեղի մը դէմ ասանկ խստութիւն ցուցնելովդ»։ Այնուհետեւ Նէֆիպի հրամանով առաջնորդուեցայ մէկէջ մը մանաւոր պզտիկ սենեակ մը, ուր բերին չուան և երկու երեք հոգի ալ — քօմիսէրներ — ձեռքերնին նոր կորուած մատաղ գրզլնեզի բերեր, կէս մէջիտիէնոցի հաստութեամբ։ Ուտողները թո՛ղ վկայեն...։

ՄԻՀՐԴԱՏ ՀԱՑԵՆԱՔՆ
(Շարունակելի)

Այսօր կ'սկսինք հրատարակել Ղալաթիոյ երեւելի ծանօթ հովանաւորաւոր Տիար Միհրդատ Հայկազնի պատմութիւնը, իր գրիչէն ելած։ Կարդալու է զայն զաղափար ունենալու համար թէ ի՞նչ վարագուրներ ծածկուած էին հին ռէժիմի Ցանցր պատերէն ներս եւ թէ Նէֆիպ Մէլհամէ ըսուած սրիկան ի՞նչ խուժդուժութիւններ գործած է։ Այս նշանաւոր հայկերին մասին Տիար Շիրազի ալ պիտի զբէ ընդարձակ յօդուած մը, պատկենացնելով անլուր սրիկայութիւններ։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (1)

ՀԻՆ ՌԷԺԻՄԻՆ
ՎԱՅՐԱԳ ՏՌԱՄՆԵՐԷՆ

Նպատակս երկար բարակ նկարագրականներով մանրամասնութիւններ բացատրել չէ, այլ ձերբակալուած օրէս մինչև վերջը անձիս դէմ եղած անիրաւութիւնները, չարչարանքները միայն գրել, յառաջիկային թողուլ, թերևս գրքոյկի մը մէջ պարզել ամէն մանրամասնութիւն իր երփներանգ գոյներով,

1905 Սեպտ. 19ին նստած եմ Ղալաթիա կամուրջին դէմի խանութս, և ապսպրանքի ցանկս կը պատրաստեմ գործակատս յանձնելու համար։ Այս պահուն սև մօրուքով, գեղադէմ, թիկնեղ անձ մը մտաւ ներս իբր գնորդ և շատ ընտիր հովանոց մը ուզեց։ Բանի մը հովանոց ներկայացուցի իրեն, որոնց և ոչ մէկուն հաւնեցաւ, որովհետև արդէն չպիտի գնէր։ Բիչ մը վարանելէ յետոյ գնորդը դուրս նայեցաւ։ Բնականաբար իմ ալ աչքերս դէպ ի այն կողմ յառեցան մեքենաբար, և ի՞նչ տեսնեմ, խանութս շրջապատուած էր ոստիկանական սեր ֆոմիսեռներէ, ոստիկաններէ, մեգերաներէ և բարիաներէ։ Զարմացայ բայց չայլայլեցայ։ հասկցայ։ Զէ՞ մի որ հին ռէժիմին օրով այս տեսակ բաները շատ որոշ բաներ եղած էին։ Գնորդը Եըլտըզի բարձր յանձնաժողովին անդամներէն Շեվքէթ պէյն է եղեր, որ նոյն պահուն հրամայեց ինծի «մէկ կողմ կենալ»։ Իմ ներկայութեանս խուզարկութիւն կատարեց ինք անձամբ և ակնցութեամբ

— Վառմչապուհ Քէնտիրեանը կը ճանչնա՞ս։

—Անշուշտ կը ճանչնամ, քանի որ մօրաքրոջս զաւակն է։

—Է՛, ինչպէս երիտասարդ էր Քէնտիրեան։

—Էֆէնտիմ, շատ խելացի, լեզուագէտ, գործունեայ, բարի և հեզահամբոյր երիտասարդ մըն էր. զինքը բոլոր ճանչցողները կը համակրէին իրեն։

—(Գազանի մը պէս կատղելով) Է՛, է՛, բա՛ է։ Հիմա ո՞ւր է Քէնտիրեանը։

—Չեմ գիտեր։

—Չե՞ս գիտեր մի՛... չես գիտեր մի՛... Հիմա՛ կը գիտնաս։

Ուրիշ կարգ մը նիւթերու վրայ ալ հարցաքննութիւններէ ետք հրամայեց որ դուրս հանեն դիս իր ներկայութենէն և ես ինկողութեամբ առաջնորդուեցայ սենեակ մը, ուր չորս օր մնալէ և գրեթէ այս չորս օրուան մէջ ամէն օր և գիշեր քանի քանի անգամներ մանրամասնաբար հարցաքննուելէ յետոյ Շեվքէթ պէյի կողմէ հինգերորդ

հաղ փաչայի օրով, Օսմ. օրինագրքին մէջ ընդունուած է, բայց յետոյ, Սահմանադրութեան վերցուելովը, այն ևս դադրած է գոյութիւն ունենալէ։ Եւ յետոյ, այս կամ այն կանոնը, դրութիւնը կարելի չէ ընդհանրացնել առ հասարակ երկրին բոլոր մասերուն վրայ, որոնք իրենց պէտքերով, պահանջներով և սովորութիւններով բոլորովին կը տարբերին իրարմէ։ Ապակեդրոնացումով երկիրը աւելի ազատ պիտի ըլլայ և կախում պիտի չունենայ կեդրոնէն։

Բանախօսը պարզեց նաև թէ ի՛նչ է Անհատական նախաձեռնութեան սկզբունքը, զոր որդեգրած է իր պատկանած կուսակցութիւնը։ Մանաւանդ Թուրքերուն մէջ, ըսաւ, սովորութիւն եղած է պաշտօնէութեան հետամտիլ. գրել կարդալ գիտցող մը, կը ձգէ գործունէութեան այլեւայլ ասպարէզները և կը մտնի կառավարական պաշտօնայ ըլլալու։ Կառավարութեան ապաւինելու այս եղանակով, կառավարութիւնն է որ զօրացած է մեր մէջ և տէր դարձած է ժողովուրդին, մինչ կառավարութիւնը պէտք է որ ծառայէ ժողովրդեան։ Եթէ կառավարութիւնը այսպէս զօրացած չըլլար պաշտօնէութեամբ, հիմայ աւելի դիւրին պիտի ըլլար սապալիլ բռնապետութիւնը։ Անհատական նախաձեռնութիւնը պիտի մղէ անհատները, որպէս զի, առանց կառավարութենէն ո և է ակնկալութեան, ձեռնարկեն վաճառականութեան, երկրագործութեան, ճարտարարուեստի, և այս կերպով է որ երկիրը պիտի զարդանայ ու հարստանայ՝ ինչպէս եղած է անկլո-սաքսոն երկիրներու մէջ։ Ա՛յս կերպով է դարձեալ որ ժողովուրդը աւելի ազատ պիտի ըլլայ։

Տոքթ. Նիհատ պէյ վերջացուց իր այս գրաւիչ և շահագրգռական բանախօսութիւնը, հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան, որ ասկէ տասն տարուայ չափ առաջ Համերաշխութեան ձեռք կարկառած էր և ատոր վրայ գումարուած Բարիզի հանդիպումը։ Ջերմագին ծափահարութիւններ գոհացուցին եկեղեցին։

Յետոյ բեմ եկաւ ընկեր Սիմոն Զաւարեան։ Յոյժ յարգելի բանախօսը առանց հռետորական կեղտարծ ձեւերու, հմտօրէն, պարզօրէն ներկայացուցիչ եղաւ ապակեդրոնացման դրութիւնը՝ զօրաւոր փաստերով։ Իր կարգին առ հասարակ շօշափեց այն մտքերը, զորս Նիհատ պէյ յայտնեց ապակեդրոնացման մասին։ Մանաւանդ Թուրքիոյ համար ուր ցեղերու և լեզուներու ա՛յնքան այլազանութիւն կայ, տեղական ինքնավարութիւնը ամէնէն աւելի անհրաժեշտ է։ Կեդրոնի խորհրդարանին մէջ այս կամ այն տեղէն մէկ երկու ներկայացուցիչ չեն կրնար օգտակար ըլլալ իրենց ներկայացուցած տեղւոյն ա՛յնքան ո՛ր քան որ կրնայ ըլլալ տեղւոյն վարչութիւնը։ Իրարմէ բոլորովին տարբեր պայմաններով կը ներկայանան Թուրքիոյ այլեւայլ մասերը՝ Հայաստան, Մակեդոնիա, Սուրիա, Արաբիա, եւն., որոնք հարկ է որ

իրենց տեղական պայմաններու համաձայն վարչութիւն մը ունենան։ Կեդրոնը չի կրնար հաստատել թէ օրինակ ինչ է Ջուրի հարցը՝ Միջագետքի համար, և եթէ հաստատ ալ, անպատեհութիւնի պիտի հասկնայ։ Տեղական ինքնավարութիւններ ունեցող երկիրները միշտ աւելի հարուստ են, աւելի բարգաւաճ։ Ընդհակառակը՝ աղքատ և յետադէմն այն երկիրները ուր վարչական կեդրոնացում կայ, ինչպէս Ռուսիա, Թուրքիա, Եւն.։ Տեղական ինքնավարութիւններով կազմակերպուած երկիր մը աւելի զօրաւոր կրնայ ըլլալ, ինքնավարութիւններ՝ որոնք միացած՝ մէկ երկիր պիտի կազմեն, մինչդեռ անջատական դրութիւնը ապահովութիւն չի ներշնչեր երկրին զօրութեան։ Բանախօսը, բանակին միութեան վրայ խօսելով դրուատեց Օսմ. բանակը, որ, հակառակ բանակի մը՝ պետութեան կազմի անխախտելիութեան հիմքը ըլլալուն, պատմութեան մէջ նմանը չտեսնուած ազատագրի և քաջարի ընթացք մը ցոյց տուաւ և փայլուն յաղթանակ մը տարաւ։ Ազգերու այլազանութեան պէտքը չեղտեց, իբր զարգացման և քաղաքակրթութեան նպաստող պարագայ մը, քանի որ բարի նախանձը իրենց խթան մը պիտի ըլլար, և վերջացուց խօսքը մանրամէջ մը։ — Խրիմեան Հայրիկ Բեռլերպուրկ գացած ատենն, տեղւոյն մետրոպոլիտը առաջարկած էր անոր որ եկեղեցիները միանան, և մէկ եկեղեցի գոյութիւն ունենայ։ Խրիմեան կը պատասխանէ իրեն յաւուկ պատրաստամտութեամբ։ «Ես կը նախընտրեմ ծաղկեփունջ մը՝ որ չատ մը ծաղիկներէ կազմուած է, վասն զի ան աւելի հրապուրիչ է քան ա՛յն ծաղկեփունջը՝ որ միատեսակ ծաղիկներէ բաղկացած է»։ Այսպէս է նաև ազգերու այլազանութիւնը։ Խնդաւառ ծախահարութիւններ եղան այս բանախօսութեան ալ։

Նախ նախագահը յայտնեց թէ այսուհետեւ հայերէնէն զատ, թուրքերէն, յունարէն և հրեայերէն բանախօսութիւններ ալ պիտի կազմակերպուին՝ միջազգային բազմութեան մը առջեւ։

Երգչախումբ մը երկու ևս հայրենասիրական երգեր երգեց։

ԶԱՅՆ ՏՐԱՊԻԶՈՆԷՆ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հայրենակիցնե՛ր,

(Ազատութեան մի ամսեակի առթիւ յլս. 11-օգոս.11)

Դարերից ի վեր արեան ու աւերածութեան մէջ անքացող մեր երկիրը, մի ամբողջ ամիս է ահա, ինչ խնդաւառ ոգեւորութեամբ, ոտնում է իր Մեծ Տօնը, Ազատութեան, Հաւասարութեան ու Եղբայրութեան գեղեցիկ տօնը։

Բռնակալական ամենաանարգ չղթաների խորտակման Մեծ տօնն է այս ուր Օսմ. երկնքի տակ տարիներից ի վեր կրել են անխոնջ կերպով մեր բովանդակ հայրենակիցները, Թուրք ու Հայ, Արաբ ու Մահեդոնացի, Ալբանացի ու Յոյն, և վերջապէս Օսմ. բոլոր քաղաքացիները...։ Ճնշումը, ուժգին ու ամբարտաւան, անխոնջ կերպով ծանրացած էր, մեր կեանքի բոլոր երեւոյթների վրայ, ազատ միաք, ազատ խօսք, ազատ գրի՛չ, բոլորը, բոլորը նահատակուում էին ամենաանխիղճ կերպով, և Օսմ. գեղեցիկ վիճակը դառնում այսպիսով մի անապատ, մի ամայութիւն, ուր չկար ոչինչ ազատ, ոչինչ մարդկային...։

Բայց մարդկային անկաշկանդ միտքը այնուամենայնիւ չը նայած իր վրայ ծանրացած բորբարոս կարգերին, նոյն կարգերին, ի պատասխան առաջադրեց և մի այլ այժ, մի այլ կոիւ, յեղափոխական փրկարար կոիւը, որի անմիջական արդիւնքն է այն Ազատութիւնը՝ որը այսօր տօնում է Օսմ. բովանդակ երկիրը՝ առանց ազգի, ու առանց կրօնի խտրութեան...։

Եւ բռնակալ բէժիմի դէմ մղուած այս արնոտ պայքարում, որքան զոհեր ... քանի քանի՛ հազարներով մեր վաթանի ամենամաքուր որդիները իրար ետեւից, իրար յաջորդաբար, գնացել են Վոսփորի ալիքներին զոհ, գնացել են կախաղաններով կոտորուածներով, և բանտային դժոխային անօրինակ տանջանքներով... Դժուարին ու արնոտ կռուի մէջ, մեր հայրենիքը տասնեակ տարիներից ի վեր զոհեր է տուել, զոհեր թանկագին ու նուիրական, որոնց գործունէութեան, որոնց արեան ու քրտինքի շնորհիւ միայն ձեռք բերուեց այն ազատութիւնը, որին վայելելու երջանիկ բաղդն ունինք այսօր մի ամբողջ ամիս է ահա։

Հայրենակիցնե՛ր. Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն էլ, որ մեր 20 տարուայ արնոտ ու դժուարին պատմութիւնը չալակել է իր ուսերի վրայ համարեայ թէ մենմենակ և որ վերջերս նախաձեռնողը եղաւ Օսմ. բոլոր ընդդիմադիր կուսակցութիւնների համերաշխութեանն ու Միութեանը Պարիզեան կօնգրէսով, ներկայ ազատութեան գեղեցիկ օրերին, անցեալի ծանր գործունէութեան գիտակցութեամբ հպարտ, միշտ բարձր, միշտ անաղարտ իւր դրօշակը, այսօր միացած Օսմ. Կոմիտէներու հետ, հրաւիրում, կոչ է անում ձեզ միանալ, կազմակերպուել, և այսպէսով կազմակերպուած տօնել այն տօնը որի անունն է Ազատութեան տօն, Հաւասարութեան տօն և տօն Եղբայրութեան։

Դարերի մղոցը, Օսմ. գեղեցիկ երկրի վրայ ծանրացած, դիւրաւ չի զիջեց մեզ իւր դիրքը, այս գիրքը նրանից առնուց արիւնով, ոյժով, և տարիների երկար ու կազմակերպուած կռիւով...։ Բոլոր ժողովուրդների ոյժը կազմակերպման մէջ է, որովհետև կազմակերպումը ինքը ոյժ է, իսկ ոյժը՝ յեղափոխական կռուի մէջ՝ իրաւունք։ Տասնեակ տարիների կռիւը այսպիսով միայն պակուեց յաջողութեամբ, և այսպիսով էլ կը պաշտպանենք նրան մենք, կը պաշտպանենք մինչև մահ, մինչև մեր յետին շունչը՝ եթէ նրան, այսինքն կարմիր արեան գնով ձեռք բերած մեր Ազատութեան կուռքին, մի օրից մէկի, կամ մի դասակարգի կողմից մեզնից յետ խլման փորձեր լինեն այլեւ...։

Ոչ ոք չը տուեց նրան մեզ իւր քարի կամքով։ Հետեւապէս ոչ ոք էլ չը պիտի կարողանայ ձեռնամուխ լինել նրան մի այլ կամքով։ Ժողովրդի ոյժով խլուածը ժողովրդի ոյժով էլ կը պաշտպանուի, մանաւանդ այժմ, մանաւանդ ներկայ ընդհանուր ոգեւորութեան օրերում, երբ երեկի ստրուկ անդամ, պարիան, այսօր յեղափոխական հոլեր ունի և իր ազատատենչ ցանկութիւններին բաւարարութիւն է տալիս լիուլի։ ամբողջ օրը ոգեւորուելով Ազատութեան մասին, երգելով յեղափոխութեան տօնը, և արտայայտելով ազատութեան արտայայտումներով...։

Յեղափոխական փրկարար գաղափարի ընդհանրացման փաստն է այս։ Նրա ժողովրդականացման գեղեցիկ ապացոյցը— և Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ գիտակ իւր միսսիային—աւելի ևս քաջալերուած տարուած յաղթութեամբ, կանգնած միշտ արթուն, ներկայ Ազատութեան մի ամսեակի առաջ կանչում է։

Կեցցէ Օսմ. բոլոր ազգերի համերաշխութիւնը,

Կեցցէ Ազատութիւնը

Կեցցէ միշտ յեղափոխական կռիւը։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՏԵՂԱԿԱՆ ԿՕՄԻՏԷ

11 Օգոս. 1908

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻՆ ԴՈՒՐՍ

Մանզուսմի ընթերցողները բնականաբար հետաքրքիր են քան մը իմանալու մեր Թուրքիայէն դուրս գաղաքական աշխարհի մէջ անցած դարձածներուն վրայ։ Միջազգային կեանքը իրաւ է թէ տակաւին Թուրքիոյ գործերովը զբաղուած է, բայց վարագոյրին ետեւը միջազգային թատերաբեմին վրայ ամբողջ աշխարհի համար չահեկան տեսարան մը տեղի կ'ունենայ։ Դիտէ՞ք ի՛նչ է այս տեսարանը, — Անգլիոյ և Գերմանիոյ մերձեցումը։ Երբ Թուրքիա Սահմանադրութիւնը ողջունելու առաջին օրերուն մէջ էր, Էտուարտ Թագաւոր, ա՛յն իմաստուն Վեհապետը՝ որու մակեդոնական քաղաքականութիւնը մեծապէս ազդեց Թուրք Հին Ռէժիմին փտութիւնը երեւան բերելու և օսմանեան երկիրներուն ամբողջութիւնը պահպանելու համար Թուրք հայրենասիրութիւնը վճռապէս գործելու մեծ իրողութեան վրայ, կ'այցելէր գերման վեհապետին, Մարիէնպատ երթալու ճամբան, և կրկին մէջտեղ կ'ելլէին երկու երկիրները բարեկամացնելու ջանքերը։ Ամիսէ մը ի վեր յայտնի կամ լուսեայն ճիգեր եղան, և անգլիա-գերման համաձայնութեան մը համար հիմա լուրջ խօսքեր կան։ Բիմիթէ մը կազմուած է Լոնտոնի մէջ, որպէսզի այս անգամ լրջօրէն աշխատութիւն մը տարուի Գերմանիոյ հետ համաձայնութեան մը գալու ի՛նչ իմաստով որ նոյնը եղած է Ֆրանսայի հետ, որպէս զի պատերազմի վտանգը բոլորովին վերնայ։

Այս ջանքերը, երբ իրողութիւն ըլլան, մեծապէս պիտի նպաստեն աշխարհի խաղաղութեան, և Օսմ. երկիրն ալ մեծ չափով պիտի օգտուի առկէց, քանի որ միանգամ ընդ միշտ պիտի վերնան անգլիա-գերման յոռի մրցակցութեան վտանգները Թուրքիոյ համար։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԵՍԿՈՒՆՆԵՐ

ԱՌ ԱՆԴԱՄՍ ՀԱՑ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Կ'աղաչեմ որ ընտրէք իրեր երեսփոխանցու այն եկեղեցականներն որք Ազգ. ժողովոյ մէջ երբ ըսեն

Թէ Լուսաւորիչը Հայ չէ, այլ հռոմի է,

Թէ Քրիստոս Բեթլեհէմի ծնած չէ, այլ Նազարէթի,

Թէ սուրբ խաչը պաշտելի չէ,

Թէ սուրբ Նշխարքները սոսկ ոսկոր են, հրաշագործ չեն,

Թէ հրաշք չկայ. սուտ են Քրիստոսինները ալ։

Համբե՞նք...

Այս ամենուն դէմ Ազգ. ժողովոյ մէջ եթէ պատասխանող ունենաք, երջանիկ էք, իսկ եթէ անոնց պատասխանող չունենաք, գերերջանիկ պիտի ըլլաք։ Զօգուտն ձեր դուք գիտաջիք։

ՎԱՇԱՆ ՎՐԴ. ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՏՕՔԹ. ՏՂԱՒԱՐԵԱՆ ԵՒ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 25 Օգոստ. 1908

Մանզուսմի շաբաթ օրուան թիւին մէջ գրուած էր թէ Պ. Տաղաւարեան Հիւսնդանոցին մէջ խօսած բանախօսութեամբ մը ի վեր է հաներ խաֆիէական արարքներս, ուսանողներու դէմ բռնած անխիղճ և փճացնող ընթացքս և յայտարարեր է թէ ինք պատրաստ է իմ մասիս ապացուցանել շատ մը սրիկայութիւններ։

Եթէ Պ. Տաղաւարեան այս բառերն արտասանած է, էն խոշոր սրիկայութիւնն ըրած է անմեղ մը դրպարտելով։ Ճիշդ է որ յիշեալին հետ 4-5 ամիս պաշտօնավարած ենք, որ միշտ պայքարով անցած է, որովհետեւ նախկին տնօրէններու օրով ինք վարժուած ամբողջ հաստատութեան նոյն իսկ ո՛չ բժշկական և ամեն խնդրոց վրայ գերադաս ընթացք մը բռնելու, չէ կրցած մարսել որ մենք զինքն իրաւասութեան սահմանին վրայ դրած ենք Ա. օրէն։ Պ. Տաղաւարեան այսօր իրը յեղափոխական և կամ հայրենասէր ներկայանալով պատգամներ կ'որոտայ և խաֆիէական արարք ու սրիկայութիւններ փնտռելու կ'ելնայ ցարդ անբասիր գտնուած մէկու մը վրայ, մինչդեռ այդ ատրին յանկութիւններն իւր վրայ փնտռելու էր, զի եթէ ուրիշներ մոռնալ կը ձեւացնեն, մենք չենք մոռցած որ ինքն տխրահռչակ և հայկական հաբքատարութեանց գլխաւոր կազմակերպիչ Մէմտուհ փաշայի խաֆիէն էր, որ կը պարծենար անոր բարեկամն ըլլով և հաւանականաբար իւր մատնութեանց շնորհիւ էր որ չորս տարիէ այդ կաշառակեր փաշան ինձ պաշտօն չէր տար հակառակ արդար իրաւանցս։

Աւելորդ է մանրամասնութեանց մէջ մտնել։

Տաղաւարեանի շատ մը փորի ցաւերէն մէկ նոքն ալ յիշել չմոռնանք, իւր քոյրն ամուսինն կը ձգէ և մինչդեռ աշխատելու և տակ վատակելու վիճակի մէջ է, իւր տղան առած կուգայ Հիւանդանոց, ուր տարիէ մի՛վեր որբին և հիւանդին իրաւունքն ձրի կուտէ. կը բողոքեմ քանիցս Պարիզաքարանի Հոգաբարձութեան, բայց անլսելի կը մնայ, սոյն բողոքներս բնական է որ զինքն աւելի վրէժխնդիր ըրած են։

Ցարդելի հասարակութիւնն խօսքեր կրնայ համարել թէ՛ իմ և թէ այլոց ըսածներս, բայց կարելի է խնդիրն Պատուոյ Ատեանի մը առաջ հանել, որ ուշի ուշով քննէ, ինչպէս առաջին օրէն առաջարկած էին։ Այդ կրկին կ'առաջարկեմ Պատուոյ Ատեանի մը կազմութիւնը Օսմ. Թոմիթէի և Հ. Յ. Դաշնակցութեան քանի մը անդամներէ, որ լսէ զիս ամբաստանողներն ու զիս և վճիռ մը արձակէ, զի եթէ յիրաւի ես խաֆիյէ եղած եմ, Տնօրէնութենէն հրաժարելս բաւ չէ, այլ աւելի օրինակելի պատիժ մը պէտք է կրեմ, ապա թէ ոչ սրիկայ և անպատիւ են անոնք որ կը յանդգնին մաքուր անուն մը արատաւորելու ելնալն։

Մնամ յարգանօք

ՅԱԿՈԲ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

Պարն. Մանզուսմի։ — Այլ եւս այս խնդիրն մեզի համար փակուած է, փափաքելի է որ անմիջապէս կազմուի պատասխանատու Պատուոյ Ատեանը, որուն վճիռը միայն հրատարակելու պարտաւոր ըլլանք։

ՏՕՔԹ. ԱՏԻԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋ

Այն պահուն որ Տօքթ. Ճէվահիրճեան դատ կը բանայ Տօքթ. Ատիլեանի դէմ, Աւելորդ չըլլայ թերեւս յիշատակել պարագայ մը, որ բաւական աղէկ գաղափար մը կուտայ այդ Տօքթ. Ատիլեանի նկատմամբ։ — Թուրք պաշտօնեայ մը, Աշգը էֆ., իր կնոջ հիւանդութեան համար Տօքթ. Ատիլեանի կը դիմէ, որ թէեւ բաւական ատեն հիւանդին կը նայի, և դրամ կը քաշէ, յետոյ հիւանդը կը մեռնի ի վերջոյ, և բժիշկը պահանջք մը կ'ունենայ։

Աշգը էֆէնտի ասկէ քանի մը ամիս առաջ կը հանդիպի Զաքմաքճիլար Տիար Տիգրան Լոյս-Պարոնեանի վաճառատունը, և կը խնդրէ անկէ որ Տօքթորին տունը հանդիպի և ըսէ որ Աշգը էֆէնտին իր պարտքը չէ մոռցած և յարմար առթիւ մը պիտի հատուցանէ։

Տիար Տիգրան նոյն իրիկունը կը հանդիպի Ատիլեանի տունը և իր Թուրք բարեկամին յանձնարարութիւնը կը կատարէ։ Ատիլեան սակայն հարցափորձելով կը հասկնայ Տիար Լոյս-Պարոնեանի անունը, մականունը ու հասցէն։ Յետոյ կը բաժնուին։

Ժամանակ մը վերջ Ատիլեան կը հանդիպի Տիար Տիգրանի վաճառատունը և կը խնդրէ անկէ որ միջամտէ Աշգը էֆէնտիի մօտ որպէս զի իր պարտքը վճարէ։ Տիար Տիգրան կը խոստանայ ըսել՝ երբ որ տեսնէ զայն։ Ատիլեան երկրորդ անգամ ըլլալով կը դիմէ Տիար Լոյս-Պարոնեանի։ Այս անգամ խորհուրդ կը տուուի իրեն որպէս զի ինք անձամբ տեսնէ Աշգը էֆ.ն ու իր պահանջը ուղէ։ Տոքթորը կը մեկնի ու ամէն բան գոցուած կը նկատուի։ Տիար Լոյս-Պարոնեան անակնկալի կուգայ երբ քանի մը օր վերջ, Ատիլեանէն հեռաւեալ երկտողը կը ստանայ, կէտիկ-Փաշայի Տ. Ոսկի քահանայի տղուն ձեռքով։

«Թանկագին բէժիմ Մէհմէտ Ալի պէյին պարտք ունենալով և այս պարտքը չկրնալ հատուցանելուս, Աշգը էֆ.ին ինձի պարտական եղած 22 մէճիտը, որուն երաշխաւոր եղած էք, վճարեցէ՛ք, որպէս զի ես ալ կարենամ Մէհմէտ Ալի պէյի ունեցած պարտքս վճարել։ Տոքթ. ԱՏԻԼԵԱՆ»

Տիար Տիգրան ապագայ կարգ մը հաւանականութիւններ աչքի առջեւ բերելով երկտողը կը վերադարձնէ, սակայն մէկ երկու հոգիի կը կարդայնէ։

Աւելորդ է ըսել թէ Տիար Լոյս-պարոնեան, ոչ մէկզմէկու ներկայացուցած էր, քանի որ առաջին անգամ ըլլալով տեսած էր Ատիլեանը, և ո՛չ ալ երաշխաւոր եղած էր, և այս իմաստով խօսելով գրաբերին, ճամբու կը դնէ զայն։ Ատիլեան ասով ալ չի բաւականանար, լրտես մը կը դրկէ, որ չվճարուելու պարագային յառաջ գալիք «դէշութիւնները» թուելով Տիար Տիգրանի, 22 մէճիտ կը պահանջէ։

Տիար Տիգրան գաւառացի ըլլալով, և նամանաւանդ իր մէկ հարիկ եղբայրը քիչ ժամանակ առաջ աքսորուած լինելուն, ամէն բան աչքի առջեւ բերելով, չի կրնար բացարձակապէս մերժել։ Այն օրը կը համոզէ, իր նիւթական վիճակը մէջ կը բերէ, գործերու նուազութիւնը կը պատրուակէ և ճամբու դնէ լրտեսը։ Լրտեսը երկրորդ անգամ մըն ալ կուգայ և կրկին չկարենալով դանձել, վերջին անգամ ըլլալով քանի մը օր ալ պայմանաժամ կուտայ, ու կը սպառնայ ձեռքէն եկած գէշութիւնը ընել եթէ պայմանաժամը լրանալուն չը վճարուի։

Բարեբաղդաբար այդ վերջին պայմանաժամը չի լրացած Սահմանադրութիւնը կը հռչակուի և տիար Լոյսպարոնեան կ'ազատի ստոյգ վտանգէ մը։

Ց. ԼՈՅՍ-ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Ահաւասիկ ուրիշ նամակ մըն ալ.— Տէր խմբագիր

Մօտաւորապէս տարի մը առաջ Տօքթ, Գրիգոր Ատիլեան ուզած է զիս աքսորել ինձ համար Մէհմէտ Ալիի ժուռնալ մը տալ ուզելով, բայց այդ ժուռնալը իր նպատակին չէ ղրկուած Լեռն էֆ. Կիւմիւշեանի խնդրանքին վրայ։

ԽԱՉԻԿ Ս. ՀԱՔԵԱՆ

Սկիւտար

×

Միւս կողմէ անա ինչ որ կը գրէ մեզ Տօքթ. Ատիլեան.—

Տօքթ. Ճէվահիրճեանին ինձ նկատմամբ Մէհմէտ Ալիի արքանակը և Զէրքէզ Մէհմէտ բաշային ժուռնալնին առուած ըլլալուն համար դատական արդարութեան դիմած եմ։

ՏՕՔԹ. Գ. Կ ԱՏԻԼԵԱՆ

Գում գաբու

ԲՈՆԱԿԱԼՆԵՐ ՏԱԿԱՒԻՆ ԴՈՐԾԻ ՎՐԱՅ

Թաղիս երիտասարդութիւնը որամիութիւն Խարեն Նար-պէյ» անուամբ մարմին մը կազմելու ձեռնարկած էր, ինչ ինչ նկատումներով զայն ապագային վերապահելով ուզած էր՝ Թաղին մէջ արդէն գոյութիւն ունեցող հիմայ բոլորովին կազմալուծեալ վիճակի մը մատնուած «Մաքրութեան երկտեռ վարժարանաց ի նպաստ» հասատեալ գանձանակի մատնախումբը վերականգնել աւելի մեծ զարկ մը տալով անոր ու հասոյթի նոր աղբիւրներ ստեղծելու միջոցներ խորհելով, և սակայն հին բէժիմի օրով մնացած Թաղականներու կողմէ խմբագրուած կանոնագրութիւնը իրեն նպատակին բոլորովին անյարմար գտնելով, ուզած էր զայն բարեփոխել, և առ այս Տնօրէն խորհրդոյ հաւանութեամբ մի քանի ընկերներ կիրակի առաւօտ Խորհրդարան ելլելով կուգեն իրենց առաջարկը պարզել, սակայն անոնք նոյն իսկ առանց բառ մը արտասանել տալու կը սկսին կենցաղաքննութեան բոլորովին հակառակ և նոյն իսկ, ասկէ մէկ քանի շաբաթներ առաջ եղած ախուր անցեալը յիշեցնող միջոցներու դիմել կսպառնան և բաւին բուն նշանակութեամբ, մենք ձեզ չենք կրնար մտիկ ընել ըսելով վռնտել, և այս Ընթացքը այնտեսակ անձի մը կողմէ որ ըստ Սահմանադրութեան վեհ օրէնքին նոյն իսկ իրաւունք իսկ չունի խորհրդարանի դռնէն անդամ ներս մտնել։ Մեղադրելի չէք գտներ որ տակաւին հակառակ թաղեցւոց արդար բողոքին, այս տեսակ բռնակալներ կուզեն գործել ներկայ ազատ չրջանին իրենց խաւարեալ մտքերով կարեւորութիւն իսկ չտալով լրագրական հրապարակագրութիւններու և թաղեցւոց բողոքին, ըսելով թէ մենք մարդ չենք ճանչնար, ինչպէս որ ուզենք այնպէս պիտի ընենք։

Առ այժմ այսչափ միայն Պ. Մեծ աղաներ, սակայն եթէ այսպէս շարունակէք ձեր ընթացքը, խնդիրը տարբեր գոյներ պիտի առնէ։

Ադամ Տնօրէն Խորհրդոյ

ՆԵՇԱՆ ԽՈՒԶԻԿԵԱՆ

25 Օգոստ. 1908

Պէշիկթաշ

ՄԱՓԵՐԸ ԵՒ ԶԷՆՔԵՐԸ

Նշանակելի պարագայ մը՝ է՝ որ երեւան կուգայ ամէն անգամ, երբ հանքէներ կը սարքուին, հոն հաւաքուող հոծ բազմութիւնը առանց նկատողութեան առնելու պարագաները բուռն կերպով կը ծափահարէ նոյն իսկ ժողովրդին աննպաստ կարծիքներ։ Մափերը, պէտք է իրենց յարմար տեղերը գործածել։

Ուրիշ քննադատելի պարագայ մըն է նաև զէնք պարպելու սովորութիւնը։ Վտանգներ կը պատահին ասկէց։ Հեռաւաբար ամէն մէկուն պարտականութիւնն է կարելի եղածին չափ զգուշանալ յախուռն ցոյցերէ, և զէնք պարպելու սովորութիւնը վերցնել։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կիրակի օր երկու երիտասարդներ կուգան գիւղիս մէջ հանգանակութեան ձեւին տակ դրամ հաւաքելու։ Ջեմ գիտեր թէ գիւղացիք խաբէութեան մը զոհ գացած են թէ իրապէս հաւաքուած դրամը իր նպատակին պիտի ծառայէ, առաջին ենթադրութիւնը աւելի հաւանական կը թուի, թէ ինչպէս։

Նահատակաց յիշատակին երգի հատուածը կը ցրուեն իւրաքանչիւր Հայու տուն, ըսելով թէ՝ հաւաքուած դրամով Շիւլիի գերեզմանատան նահատակաց չիրիմ պիտի կանգնուի. ոմանց ալ կ'ըսեն թէ Պալքէրի նահատակներու չիրիմ պիտի կանգնուի. անոնք որ դիտողութիւն ըրած են սոյն ներկայ թուղթին առանց Պարիզաքարանի կնքոյ հետեւաբար վստահութիւն չի ներշնչեր ատոնց ալ պատ ի պատ պատասխաններով խոյս տուած են։

Իրենց առաջնորդ եղող գիւղացի ազաքներ կը վկայեն որ 200 ղրուշի չափ դրամ հաւաքած են։

Երաժիշտ Գրիգոր Կիւմիւշեան ստորագրողը կարծեմ կրնայ բացատրութիւն տալ։

1908 Օգոստ. 23 Սան—Ստեֆանո

ՅԱԿՈԲ ԴԱՆԱՅԵԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՅՑԵԼՈՒՈՐԻՒՆ ՄԸ ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԻՆԵՐՈՒՆ

Անտուտածենի Կիրակի օրը, Շիլլիի գերեզմանատան մէջ Հայ նահատակներուն ի պատիւ և ի յարգանս, Նիկոմիդացի հայրենասէրներու կողմէ կատարուած մեծահանդէս հոգեհանգստեան պաշտօնին և հայրենասիրական ցոյցին փոխարէն, 4—500 հայրենասէրներէ բաղկացեալ միւզաֆէրի Ֆիճուճը մալիյէ ճէմիյէթի անունով միջազգային մասնաւոր պատուիրակութիւն մը, անցեալ Ուրբաթ օր մասնաւոր չոգենաւով մը փոխադրած այցելութիւն տուած է Նիկոմիդացիներուն, որոնց կողմէ մեծ ընդունելութիւն գտած և պատուասիրութիւն տեսած է։ Նաւամատոյցին վրայէն պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, սպաներ, Իթիհատի կողմէ անդամներ, և առաջնորդարանի կողմէ եկեղեցականներ և ստուարաթիւ երկսեռ ժողովրդեան բազմութիւն մը խանդաւառ ցոյցերով, ուրախութեան աղաղակներով, և ցնծութեան ծափերով դիմաւորած են նոյն պատուիրակութիւնը և առաջնորդած ուղղակի Թաղականական պարտէզը, ուր Ֆուատ պէյ, իրենց փոխադարձ այցելութեան նպատակը պարզած և յորդորած է ժողովուրդը Օսմ. երկրին յառաջդիմութեան համար ձեռք ձեռքի աշխատելու։ Ապա հաւագէտ Թէյզուլլահ էֆ. հայերէն լեզուով գեղեցիկ և հակիրճ ատենախօսութեամբ մը Օսմանեան միութեան օգուտները և հայ ազգին բարեմասնութիւնները թուեց և ներկաներուն բուռն ծափերուն արժանացաւ։ Պատուիրակութեան հետ գտնուող զինուորական նուագախումբը յաջոխ հայրենասիրական եղանակներ կը նուագէր։ Ապա պատուիրակութեան անդամներէն հարիւրէ աւելի անձեր Ազգ. առաջնորդարանն ալ այցելութիւն մը տուին, ուր սիրալիր ընդունելութիւններ տեղի ունեցան և Ա. Գանալեան մանկապարտէզի սաներէն փոքրիկ մը, Թուքերէն լեզուով «բարի գալստեան» ուղերձ մը կարդաց։ Եկեղեցիին մէջ ալ նախագահութեամբ առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս Սրբազանի, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Հայ և Թուրք նահատակաց համար, որմէ յետոյ Ն. Սրբազանութիւնը հայրենասիրական ատենախօսութիւնով մը ի վեր հանեց Հայ և Թուրք ազգերուն միութեան վաղեմութիւնը, և ըսաւ թէ արդի սահմանադրութիւնը վերանորոգումն է նոյն միութեան աւելի հիմնաւոր և ապահով պայմաններու մէջ։ Առաջնորդ Սրբազանին այս ատենախօսութիւնը Տ. Արսէն քնյ. բառ առ բառ Թրքերէնի թարգմանեց և ներկաներուն խանդավառ ծափերուն արժանացաւ։ Յետոյ դարձ ատենախօսութիւններ ըրին Ներսէս էֆ. Զաքարեան, Ֆուատ պէյ, և Փառնակ էֆ. Իսկէնտէրեան, որոնց յայտնած բոլոր տեսութիւնները և զգացումները, որոտալից ծափերով և «կեցցէ Օսմանեան Միութիւն, կեցցէ՛ Հայրենիք, Հաւասարութիւն և Եղբայրութիւն» աղաղակներով ընդունուեցան։ Խօսեցան նաև Մամուլի կողմէ Հագգը պէյ, զինուորական սպայ Բիզա էֆ. փաստաբան Վասիֆ էֆ. և բոլորին ալ ատենախօսութիւնները մեծ խանդավառութիւն բերին ժողովուրդին մէջ։ Փառնակ էֆ. Իսկէնտէրեան իր խօսած հայրենասիրական ատենախօսութեան համար այնքան մեծ գնահատում մը ունեցաւ, որ ներկաները զայն մինչեւ նաւամատոյց առաջնորդեցին իրենց գրկացը մէջ կրելով։ Անգին բազմութեան մը խանդավառ ցոյցերուն մէջ պատուիրակութիւնը նաւ մտնելով դէպի Պոլիս ճամբայ ելաւ, գեղեցիկ միւտատակ մը ձգելով Նիկոմիդիացիներուն սրտին մէջ։

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ԵՒ ՆՊԱՍՏՆԵՐԸ

Շաբաթ օր, Իզմիրլեան Սրբազանին Սկիւտարցի Հայ օրիորդ մը ներկայանալով, խնդրագիր առաւ թէ՝ ինքը, Պարիարքարանի գիտակցութեամբը, 130 լիրա հաւաքած և անձամբ տարած յանձնած է Օրմանեան Պատրիարքին, փոխադարձ ստացագիր առնելով։ Այդ գումարը հաւաքած է եղեր միմիայն՝ ի նպաստ Վարագայ վանուց չինութեան։ Սակայն Վարագայ վանուց հոգաբարձութենէն տեղեկութիւն ստացած ըլլալով յետոյ օրիորդը՝ թէ այդ գումարէն միայն ԵՐԵՔ ՀԱՐԻՒՐ ՂՐՈՒՇԸ ղրկուած է ցարդ, Վարագայ վանուց նորոգութեան համար, կը բողոքէ օրիորդը թէ՝ Օրմանեան, հանգանակողաց վստահութիւնը չարաչար գործածեր և տարբեր տարբեր նպատակներու ծառայեցուցած է այդ գումարը։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Գաւառական Ընդհանուր ժողովոյ կողմէ խմբագրութեանս քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Առաջնորդ Տ. Խորէն վրդ.ի անհանդուրժելի ընթացքին համար, ընդհանուր ժողովը զայն պաշտօնանկ ըրաւ։ Հեռագիրը կը խնդրէ որ անոր տեղ կարող ու գործունեայ առաջնորդական Տեղապահ մը ընդհուպ կարգուի և ղրկուի և ժամ առաջ Խորէն վրդ. անկէ հեռացուցուի։

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ կը լսենք թէ խումբ մը Հայ Տիկիններ և օրիորդներ որոշած են իրենց ձեռնտուութիւնը նուիրել գաւառներէն Պոլիս դիմող գաղթականներուն նպաստամատոյց յանձնախումբին որպէս զի մեր պանդուխտ եղբայրները կարենան հայրենի երկիրը վերադառնալ։ Այս տիկինները և օրիորդները վաղը (Ը. թ.) ժամը 3 1/2 պիտի գումարուին Քիւչիւք Եէնի խան թիւ 9 սենեակը։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ մէջ բաւականաչափ երիտասարդ տղայներ կիրակի առաւտ Սէլամսըզի Թաղ. Խորհրդարանը դիմելով, պաշտօնի վրայ գտնուող երկու անդամներէն, Նշան Վալիտէեան և Բարեղ Աւետիսեան էֆ.ներէ բացատրութիւն պահանջեցին, իրենց պատրաստած երեսփոխանական ընտրողաց ցանկին պատրաստութեան համար և բողոքեցին յայտարարելով, թէ նոյն ցանկին պատրաստութեան համար կազմուած ընտր. ժողովը օրինական լրացուցիչ հանգամանք մը ունենալէ զուրկ էր, քան զատ Թաղ. Խորհրդոյ երկու անդամներու խորհրդակցութեամբը միայն կազմուած էր այն։ Վալիտէեան էֆ. իր տեսութիւնները նոյնացնելով բողոքարկու ազգայնոց հետ, իր հրաժարականը տուաւ։ Իսկ Աւետիսեան էֆ. առարկելով թէ Տեղապահ Սրբազանը յանձնաբարած է իրեն ցնոր անօրինութիւն շարունակել իր պաշտօնը, մերժեց հրաժարիլ։ Ասոր վրայ բողոքարկուներու կողմէ կատարուած վիճաբանութեան հետեւանօք Աւետիսեան էֆ. ալ իր կարգին հրաժարականը տուաւ և քարոզիչ Վեհապետեան Սրբազանի միջոցաւ տեղեկագրուեցաւ Տեղապահ Սրբազանին թէ Թաղ. Խորհուրդը բոլորովին հրաժարած է. և մինչեւ ոտն առժամեայ խորհուրդի մը ընտրութեան համար հինգ ընտրելիներու եռապատիկ ցանկ մը զրկուեցաւ Ն. Սրբազանութեան, որպէս զի նոյն ցանկէն հինգ ընտրելի նշանակէ։

** Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցին որ Թաղ. Խորհուրդէն բաժնուած և առանձին կը վարէր իր Թաղին մա-

ռակարարութիւնը, այս անգամ Տեղապահ Սրբազան Հօր հրաժարական մասին Սրբազան և ըստ Սահմանադրութեան տուցած և ըստ Սահմանադրութեան քուէարկութեամբ նոր ընտրութիւն կատարելու հրահանգը խնդրած է։

*** Սկիւտարի աղքատախնամ ընկերութիւնը անցեալ շաբթու ընդհանուր ժողովով ընտրուած և երեք թաղերէ երեքական անդամի ընտրութեամբ ինքը անդամով գործադիր մարմինը կազմուած էր։ Նոյն գործադիր ժողովը կիրակի օրուան համար թէև հրաւիրուած էր իր դիւանի ընտրութիւնը կատարելու համար, սակայն անդամներէն երկու հոգի միայն նոյն հրաւէրին պատասխանած և միւս եօթը ներկայացած չըլալուն դիւանի ընտրութիւնը տեղի չունեցաւ։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ առջի օր Պոլիս հասան երկու համակրելի գրողներ Տեարք Լեւոն Շաթրեան և Բարեղ Շահպազ։ Շաթրեան, որուն Սիլվիա Մարիա ծածկանունով գրած վէպը՝ Ցաւին Տունը՝ այնքան մեծ ախորժով կարդացուեցաւ, պիտի շարունակէ իր աշխատակցութիւնը Մանզումէի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատ. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Ծ. Վրդ. Չիլինկիրեան, շաբաթ օր Երուսաղէմի նորընծիր կառավարիչ Սուպհի պէյի այցելելով, յանուն Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքի շնորհաւորեց իր պաշտօնը և սիրալիր ընդունելութեան արժանացաւ։

«ԲԻԻԶԱՆԴԻՈՆ»ի ԵՒ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»ի մէջ կարդացինք թէ, Գուզելճէյմէրի Մենն Աղան՝ Երեւում Փաշազեան, 30 ոսկի տուեր է գիւղին եկեղեցւոյն։ Բայց նոյն լրագիրները չեն յայտներ թէ՝ Երեւում Փաշազեան, «Մանկապատէզ պիտի բանանք» ըսելով, 70 ոսկւոյ ծախք բացած է նոյն եկեղեցւոյ մնուկէն։ Արդեօք կը յիշե՞ն ընթերցողներ, որ երբեմն խոստացած էր յիշեալ Երեւում Աղան՝ 50 ոսկւոյ ըրած փոխատուութիւնը պիտի բաշխէր թաղին եկեղեցւոյն, և հիմա՝ 30 ոսկի ապառիկովը եկեղեցւոյ սընտուկին հետ ունեցած հաշիւը կը փակէ։

ԱՐՏԱՇԷՍ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ Մալկարացի տաղանդաւոր դրագէտը որ վերջերս Պոլիս եկած էր զբօսական պտոյտով, շաբաթ օր Մալկարա վերադարձաւ։ Տիար Յարութիւնեան այցելեց առջի օր նաև խմբագրութեանս։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ՆՊԱՍՏԵՐ.— Միլանոյէն Տիարք Տիլսիզեան եղբարք 200 ֆրանք ղրկած են խմբագրութեանս, 100 ֆր.ը արձակուած բանտարկեալներուն համար և 100 ֆր.ն ալ իրենց հայրենիքը դարձող կարօտալ հներուն համար։ Դահիրէէն ալ մէկ օսմ. ոսկի ղրկած է մեզ Տիար Ակիւրաս Պիպէրեան, արձակուած բանտարկեալներուն համար։ Կը խնդրուի Պատրիարքարանէն ընկալագրով մը գանձել այս գումարները խմբագրատունէս։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Ս. Սահակեան որահին մէջ առջի օր կատարուեցաւ թաղմեն եօթն երեսփոխաններուն ընտրութիւնը, նախագահութեամբ Տ. Յակոբոս Ծ. Վրդ. Շահպազեանի։ 365 քուէներու բաշխուած ըլալով, 295 հոգի պատասխանած էին անձամբ կամ նամակաւ։ Բացարձակ առաւելութեամբ ընտրուեցան, Տիարք Գրիգոր Զօհրապ 279, Պարգեւ Փափազեան 223, Գառնիկ արշաւիր 220, Բիւզանդ Պօղոսեան 179 քուէով։ Իսկ համեմատականի մրցանցին հետեւեալները, Տեարք Միրզա Մսերեան 123, Լեւոն Սաաթճեան 117, Վռամշապուհ Մանուկեան 111, Հայկ Խաչատուրեան 108, Միհրան Սէրեան 92, Միհրան Յապան 87 քուէ։ Համեմատական ընտրութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի օր Օգոստոս 31։

ՀԱՑ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ Միութեան չորրորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ այսօր երեքշաբթի, 26 Օգոստոս, կէս օրէ վերջ ժամը 8ին (Ը. Թ.), կեդրոնական վարժարանի ամփիթատրոնին մէջ։

ՊԷՕԻԻԲՏԵՐԷՅԻ ԵՒ ՍԱՐԸԵԱՐ ԵԷՆԻՄԱՀԱԼԷԷԻ միացեալ թաղից երկու երեսփոխաններու ընտրութեան համար կանխաւ տրուած որոշման համեմատ առջի օր կիրակի 24 Օգստ. ի ներկայութեան ընտրող. ժողովոյ նախագահ Տ. Հօր և Պատ. անդամց քուէարկութեան ձեռնարկուեցաւ. բայց մինչեւ քուէհամարի որոշեալ ժամը քուէարկուաց մեծամասնութիւն չգոյանալուն պատճառաւ ընտրող. ժողովը պատշաճ դատեց քուէարկութեան միջոցը երկու օր ալ երկարել, և հետեւաբար եկած քուէները պարունակող քուէտուփը ի ներկայութեան նախագահ հօր և անդամց և դիտող ժողովրդեան կնքելով պահպանուեցաւ, և որոշուեցաւ մնացեալ քուէներն ալ ընդունելու համար յառաջիկայ 27 Օգոստ. Դշ.ի առաւօտեան ժամը 1էն 4 քուէարկութիւնը շարունակելով քուէհամարի գործողութիւնը վերջնականապէս կատարել ըստ օրինի։ Արդ՝ վերստին կը հրաւիրուին Պատ. ընտրողք որ փութան մինչեւ որոշեալ օրը իրենց ընտրական պարտականութիւնը կատարել սահմանադրապէս։

ԳԱՒԱՌԷՆ Պոլիս եկող պանդուխտներու պատսպարման համար կազմուած յանձնաժողովին կողմէ Տ. Գալուստ քհ. Պողոսեան նամակով մը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Տօքթ. Ինճէեան, Ատիլեան, Ունճեան և Գալազեան էֆ.ներու, ինչպէս նաեւ դեղագործ Աստուրեան և Պէրպէրեան էֆ.ներու, որոնք անձնուիրաբար գործածած են Վէզիր խանի, Քիւչիւք եէնի խանի և Բիւշրի էֆ. խանի մէջ հաստատուած պանդուխտ հիւանդները։

ՕՐ. ԶԱՊԷԼ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ հրատարակած Մանկավարժական նոր ընթերցարանէն 65 օրինակ Տիկ. Ս. Կուրտիկեան և 20 օրինակ Խ. էֆ. Սարգիսեան Միացեալ ընկերութեան նուիրած են։ Ստանալ Պիպէռճեան գրատուէն։

ՖՕՔՇԱՆԻ քահանաներէն Տ. Եղիազար քհ. Պոլիս ժամանեց իր աղջիկը վարժարան դնելու համար։ Մօտերս կը վերադառնայ իր պաշտօնատեղին։

ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՐԳԵՐԸ ԶԱՑՆԱԳԷՐՈՒԱԾ.— Ստացանք ծանօթ երաշտագէտ Արամ էֆ. Բժշկեանի նոր աշխատութիւնը, ազգային ծանօթ երգերու ձայնագրուածները Քնար Արարատեան անունով։ Ա. պրակը որ հրատարակուեցաւ կը պարունակէ Արկածէ Հայոցը և Տիձեռնակը։ Գինն է 100 փարա։ Կը ծախուի ամէն տեղ։

ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆ ԷՖ.Է կը խնդրուի խմբագրատունս գալ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ուսուցիչ մը որ գիտէ թուրքերէն, հայերէն և զանազան գիտելիքներ, կը փափաքի թէ՝ գաւառի և թէ մայրաքաղաքիս մէջ պաշտօնավարել։ Դիմել խմբագրատունս։

ԲԱՂԷՇԷՆ Տ. Պարոս վրդ. Գրիգորեան, առ Պատ. Տեղապահ Սրբազանը տեղեկագրած է թէ «Խիզանու վիճակի Հայ ժողովրդեան կարգ մը հարստահարիչ և կեղեքիչ քրդաց կողմէ կրած զրկանքն ու կեղեքումները՝ անկարագրելի են։ Այս հալ ստահարեցաց մէջ, իր անգթութեամբը և անլուր աարքներովը անուանի Մահմէ անուն աւազակապետը իր արբանեակներով, Յուլիս 31էն Ս. Խաչ վանուց ոչխարի հօտին վրայ յարձակելով՝ հովիւը կապելէ յետոյ, վանքիս ոչխարներէն ամենալաւերը ընտրելով 35 հատ մաքի յափշտակեց և տարաւ։ Վանայ կուսակալութեան կարճկան գաւառակի կաթ գիւղը։ Այս մասին Տ. Պետրոս վրդ. հարկ եղած դիմումները ըրած է Պիթլիսի կուսակալութեան մօտ, և պէտք եղածը գրուած՝ Վանայ կուսակալութեան, յարիշտակեալ ոչխարները ետ դարձնելու, Վանուց ոչխարները վերադարձնել տալու համար, և Մահմէ անուն քիւրտին աւազակութիւնները պատուհասելու համար, Պատր. Տեղապահ Սրբազանը քիւրտին ձերբակալման համար հարկ եղած դիմումները ըրաւ պահանջել իշխանութեան մօտ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ երեսփոխաններու Ընտրողական ժողովը երէկ Պատրիարքարանի մէջ նիստ գումարեց և զբաղեցաւ ընտրելեաց եռապատիկ ցանկը պատրաստել, Սահմանադրութեան օրինագծին տրամադրութեան համաձայն։

ՄԱՑԱՌԱՌՈՒԱԲԻՍ բոլոր քահանաները որոց հրաւէր կարդացուած էր, երէկուան համար հաւաքուիլ Մայր Եկեղեցւոյ քահանայից Խորհրդարանը, երեսունի չափ քահանաներ ներկայ էին և առաջնայ դիւանի մը կազմութենէ ետքը, զբաղեցաւ քահանայական մնայուն միութիւն մը կազմելու խնդրով և առ այս նախնական խորհրդակցութիւններ կատարուեցան։

ՍՈՒՇԷՆ ԻԹԹԻՍԱ վէ ԹԷՐԱԳԷ ՃԷՍԻՏԷԹի կողմէ Պատրիարքարան քաշուած հեռագիր մը ծանուցանելով թէ Սահմանադրութեան հաստատութենէն ետք՝ թերեւս հակասահմանադրական ցոյցեր տեղի ունեցած ցոյցերէն երկիւղ ունենալնին յայտնելով, կը խնդրեն որ կարող և գործունեայ Առաջնորդ մը ղրկուի։ Տեղապահ Սրբազանը որոշած է Տ. Ներսէս վրդ. Խարախանեանի առաջնորդական ընտրութիւնը փութացնել և անմիջապէս ղրկել։

ՕՐՄԱՆԵԱՆի Պատրիարքարանի մէջ ունեցած արկղին բացման գործողութեան յանձնախումբին անդամները՝ Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Տիգրան էֆ. Թոգատեան, Տիգրան էֆ. Բաղամեան և Խաչիկ էֆ. Խորասանճեան երէկ Պատրիարքարան երթալով արկղը բացին և մէջը գտնուած դրամներու և արժէթուղթերու ցուցակագրութիւնը կատարեցին։

ԿԻՒՄԻՒՇԽԱՆԷի Ընդհանուր դատախազի օգնական՝ հայատեաց Ալի Բիզայի դէմ, տեղւոյն Առաջնորդարանէն գանգատ հասած ըլալով Պատրիարքարան թէ՝ Հայ կղերականութիւնը անպատուած է իր պաշտօնակիցներուն ներկայութեան։ Պատրիարքարանի կողմանէ թագրիր մատուցուեցաւ Արդարութեան գործոց Նախարարութեան։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կը լսենք թէ Բերայի Հայ ուսուցիչները որոշած են Սեպտ. մէկէն սկսեալ Խասեան վարժարանի մէջ կատարել ժողովրդական դասախօսութիւններ։ Այս դասախօսութիւնները նպատակ պիտի ունենան կարդալ, գրել, հաշուել սովրեցնել բնաւ չգիտցողներուն, աւելի զարգացնել՝ գիտցողները և աւանդել թուրքերէն, ֆրանսերէն և այլն, եթէ փափաքին։ Ժողովուրդը զարգացնելու միջոց մը է այս, որուն յաջողութեան համար անշուշտ իրենց ձեռնտուութիւնը չպիտի զլանան թաղին կարող անհատները։

ՎԱՐՊԵՏ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

որ նոր եկած է Պոլիս և որու վրայ կը ծանրանան ընտանեկան հոգեր, պատրաստ է դիւրամատչելի պայմանով մը աշխատիլ ո և է տան կամ խանութի մէջ։ Դիմել խմբագրատուն։

ՆԵՐՔԻՆ

ՍԱՊԱՀԷՏՏԻՆ ԻՇԽԱՆ ԵՒ ԱՊԱԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄ.— Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'իմացնէ թէ Սապահէտտինի հետ բանակցութիւնները սկսան ուրբաթ օր։ Սապահէտտին մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտներ է իրեն եղած յարգանքներուն համար, և յայտարարեր է թէ իբրև ապակեդրոնացման կուսակից Յունաց Պատրիարքարանին առանձնաշնորհումները պիտի յարգէ։

ԺԷՕՆ ԹԻՒՐՔԵՐՈՒ ՖՕՄԻԹԷՆ որոշեր է տասը քաղաքական գլխաւորներ կազմել, որոնց նախագահները ներկայ պիտի ըլան Քօմիթէի խորհրդակցութիւններուն։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԳԾԻՆ ՎՐԱՑ.— Սելանիկ Արեւելեան գծին վրայ կը շարունակուի գործադուլը։ Ուղեւորներու փոխադրութիւնը մասամբ դադրած է։ Կ. Պոլիս էսքիրէի գծին վրայ ալ մասամբ գործադուլ սկսած է։ Ընդհանուր գործադուլէ կը վախցուի։ Երկաթուղիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սելանիկ գացող ճամբորդներ այնչափ ծրար միայն պէտք է կրեն, որչափ որ իրենք կրնան կրել որովհետեւ ծրարներ փոխադրելու գործը դադրած է գործադուլի պատճառաւ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԳԻՒՂ.— Անատօլուի երկաթուղիին պաշտօնէութիւնը պատասխանեց կառավարութեան թէ իրենք ոչ թէ իբրև պաշտօնեայ այլ գծին իբրև բաժնետէր կը վարուին։ Կ'ենթադրուի թէ անոնք բաժնեթղթի ձեռք ձգած են։

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ.— Ակնէն կը հեռագրուի օգոստ. 23 թուով.—«Տէրսիմցի աւազակները նուաճելու համար երեք գունդ զինուոր ղրկուած էր Նէշէթ փաշայի հրամանին ներքև։ Նէշէթ փաշա լուրջ գործողութիւն մը չկատարեց թէև, բայց աւազակները քաշուեցան Մանսուր գեղակին հանդիպակաց կողմը, մինչ Նէշէթ փաշա իր մօտ կանչեց հնազանդ ցեղապետներէն երկու հոգի և յորդորներ կարդաց անոնց։ Ոչ ինչի ոչ ալ կեանքի ապահովութիւն ունիցիք, մինչ Պոլսոյ լրագիրները կը գրեն թէ խաղաղութիւնը հաստատուած է։ Այս պահուս Նէշէթ փաշային հրաման եղաւ որ ետ քաշուի։ Եթէ այսպէս ըլլայ, մեք հոս չենք կրնար կենալ, և կը խնդրենք որ ապահով տեղ մը փոխադրէք մեզի։» «ՍԻԻԼԷՄԱՆ»

*** Երզնկայէն կը հեռագրուի Օգոստ. 22 թուով.—«Իր գրաւած ինչքերն ետ առնելու համար Քիւրտ ցեղապետ Իպրահիմ փաշայի դէմ ղրկուած զինուորներն և Աշիրէթի մարդիկը ընդհարում մը ունեցան Հէջօք Դարուի մօտ և զինուորներէն մեռան 12 հոգի ու 20 հոգի գերի ինկան, իսկ Աշիրէթի մարդոցմէն մեռաւ 1 հոգի և 1 հոգի վիրաւորուեցաւ։ Իպրահիմ փաշայի կորուստներն յայտնի չեն։ Իպրահիմ փաշա փախաւ և անմիջապէս հրաման ղրկուեցաւ Մուշ որպէս զի ձիաւոր մէկ գունդ, լեռնային երկու թնդանօթ և Նիզամիէ երկու գունդ ղրկուի։» Այս հեռագիրը ցոյց կուտայ թէ Իպրահիմ փաշա, որ արդէն բռնապետական չրջանին մէջ ալ ապատամբ էր, բոլորովին գլուխ քաշեր է կառավարութեան դէմ, այնպէս որ հարկ կ'ըլլայ թնդանօթով կռուիլ իրեն հետ։

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.—Պոլիսէն կը հեռագրուի Բոլիդիճ Քորէսբոնտենցի թէ Ալպանիացիները մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտան Սահմանադրութեան հռչակուելէն ի վեր, և մօտերս Պոլսոյ մէջ պիտի հրատարակեն Պեճա Պաճիմ անունով լրագիր մը։ Պրիւսէլ հրատարակուող Ալպանի լրագրին Տնօրէն Տէրվիշ Հիմա Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի մէջ հրատարակած իր մէկ յօդուածով ի վեր կը հանէ այն օգուտները զորս պիտի ունենայ Սահմանադրութիւնը Ալպանիացիներուն համար, ապահովելով անոնց ազգային գոյութիւնը, և ազատ պահելով զիրենք Յոյներու և Սերպերու իրենց վրայ ըրած յարձակումներէն։ Ալպանիացիները մտադիր են վարժարաններ հաստատել Պոլսոյ մէջ, զարգացնել իրենց ժամուլը և քաղաքական ընկերութիւնները, և կոչում կ'ընեն Եւրոպայի՝ զիրենք պաշտպանելու համար։ Ալպանիացիները պիտի հիմնեն նաև ազգային մեծ կուսակցութիւն մը, որուն մէջ մաս պիտի ունենան Իսլամ, Օրթոտոքս և կաթոլիկ Ալպանիացիները և ան ազգասիրաբար պիտի աշխատի ժողովուրդին օգտին համար։ Ալպանիացիները գանգատ կը յայտնեն Թէօն Թիւրքերուն դէմ, ըսելով որ իրենց կարեւորութիւն չեն տար, մինչդեռ շատ Ալպանիացիներ անդամ եղած են Քոմիտէին։

ԵՐԵՎԱ. ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ Կանոնագրին ծրդ յօդուածին մէջ գրուած է որ ընտրութեանց իբր հիմ ծառայող տեսակներուն մէջ յանցանքով և ոճիրով դատապարտուածներուն անուան առջեւ պէտք է ծանօթութիւն տրուի։ Սակայն թէ՝ ընտրողներուն և թէ Ընտրելիներուն բարեփոխուած պայմաններուն մէջ յանցանքով կամ ոճիրով դատապարտուած չըլլալուն մասին որոշ տրամադրութիւն մը չկայ։ Այս մասին Ներքին գործոց Նախարարութեան կողմէ ուղարկուած տեղեկագրին ընթերցումէն ետք, Նախարարաց Խորհուրդը նկատեց որ մնանկացած և պատուոյ վերահաստատութիւն չտացած և իրենց քաղաքային իրաւունքներէն զրկուած անձերը չընտրելու մասին թէ՝ Սահմանադրութեան և թէ Երեսփ. ընտրութեանց կանոնագրին մէջ յատուկ տրամադրութիւն կայ, բայց որոշ բան մը ըսուած չէ թէ նախապէս յանցանքով կամ ոճիրով դատապարտուածը ըլլալը ընտրութեան իրաւունքէն զրկում կ'ենթադրէ թէ ոչ։ Բնական է որ ընտրութեանց միջոցին դատապարտութեան մէջ գտնուողները, իրենց պատուոյ վերահաստատութիւնը չտացած մնանկները և յանցանքով ու ոճիրով դատապարտուած և իրենց պատիժը տակաւին չաւարտած անձերը թէ՝ ընտրութեան և թէ ընտրելիութեան իրաւունքէն զուրկ են։ Սակայն անոնք որ իրենց քաղաքային իրաւունքները վերստացած և իրենց պատժոյն պայմանժամը լրացուցած են, ընտրական իրաւունքէն պիտի չզրկուին։ Այս մտօք հրահանգ տրուեցաւ Քաղաքապետութեան։

ՔԱԽՍՏԱԿԱՆ ԻԶՁԷԹ Տէրի Մէյլի թղթակցին հետ տեսակցելով բսեր է. «Կայսրը 1877ի Սահմանադրութիւնն ակամայ ընդունեց և հրատարակեց։ Կայսրն ինք պնդեց որ փախչիմ։ Ահաւասիկ կայս. գիրը։»

ՍԱՑԻՏ ՊԷԿ ԵՒ ՋԻԵԼ ՄՕԼԼԱ, որոնք ասկից 7-8 տարի առաջ Եմէն աքսորուած և բանտարկուած էին, առջի օր Խափիէի չոգենաւով Պոլիս ժամանեցին և փառաւոր ընդունելութիւն մը գտան։ Սայիտ պէյի Կայս. Լիսէին մէջ հաստատած բազմաթիւ լուսամիտ աշակերտներէն շատեր Շիրքէթի 49 թիւ չոգենաւով ընդ առաջ փութացին։ Շոգենաւին մէջ կը գտնուէր Կայս. անձնական զօրաբանակի Ա. վաշտին նուագախումբը, որ հայրենասիրական երգերով ընդունեց նշանաւոր տարագիրը։ Թէ՝ քարափին վրայ և թէ Սարայբուրնի ծովեզերքը հաւաքուած անհրին բազմութիւնը ծափահարեց։ Խտիվիէի Իսմայիլիա չոգենաւը խրախճանքն պէս, Շիրքէթի 49 թիւը մօտեցաւ և Սայիտ պէյ ու Զիեա Մօլլա խանդավառ բազմութեան կողմէ առաջնորդուեցան նոյն չոգենաւը։ Զիեա Մօլլա քարափ ելաւ, ուր ճառեր խօսուեցան, իսկ Սայիտ պէյ 49 թիւ չոգենաւով գնաց Գատրգիւղ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Պուլկարական պատուիրակութիւն մը, յիսուն հոգիէ բաղկացած, առջի օր վառնայէն կ, Պոլիս ժամանեց նուագագածուներու խումբով մը։ Պ. Քրիստէվի հրամանատարութեամբ։ Այդ Պուլկարները, այրերէ ու կիներէ բաղկացած, ուղղակի գացին Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան Քոմիտէին կեդրոնը, ուր արժանավայել պատիւներով ընդունուեցան և պուլկարական նուագախումբը գեղեցիկ կտորներ նուագեց։ Պ. Քրիստէվ բանախօսութիւն մը արտասանելով, ըսաւ թէ Օսմանցիներուն և Պուլկարներուն միջև գոյացած բարեկամութիւնը լաւ ընդունելութիւն մը գտած է բոլոր Պուլկարներուն կողմէ։ Պ. Քրիստէվ մաղթեց որ Օսմ. Կայսրութիւնը հաղթաւոր տարիներ անսասան մնայ։ Եկեղարքանի գործակատարի օգնական Բէյէվ էֆ. Թուրքերէնի թարգմանեց այդ ճառը։ Մանիսաիզատէ Բէֆիգ պէյ պատասխանելով նախ բարի գալուստ մաղթեց և յետոյ շնորհակալութիւն յայտնեց անոնց ժամանումին համար։ Նաև ըսաւ թէ Պուլկարներուն կողմէ Օսմ. Միութեան նկատմամբ ցոյց տրուած անկեղծ վերաբերումը կը հաստատէ Պուլկարներուն ջանասէր և աղատասէր ըլլալու պարագան։ Բէֆիգ պէյ խօսքը աւարտեց գոչելով. «Կեցցե՛ն պուլկարները, կեցցե՛ն ազատութիւն և արգարութիւն։» Պուլկարներն ալ փոխադարձաբար «Կեցցէ՛ Թուրքիա. Կեցցէ՛ Օսմ. սահմանադրութիւնը» աղաղակեցին և Բէֆիգ պէյը գրկելով վեր բարձրացուցին։

— Պուլկարներուն նուագախումբը, երէկ իրիկուն, Բրդի Շանի պարտէզին մէջ նուագահանդէս մը տուաւ Պոլսոյ մեծ հրդեհէն վնասուողներուն ի նպաստ. որուն Քոմիտէին անդամները հրաւիրեցին ներկայ գտնուելու։

«ՕՍՄ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ առժամեայ Գլխաւոր» իր Ա. նիստը գումարեց երէկ, յետ միջօրէին, Սիրքէճիի գարեջրատան պարտէզը, 150է աւելի առնտր. անձերու ներկայութեամբ, որոնցմէ անդամ նշանակուեցան յիշեալ առժամեայ Գլխաւոր Պալճի զատէ, Գարագաշ, Թէվֆիգ, Բէմալ, Վէնթուրա, Տուխանի զատէ, Ա. Թոփալեան, Բ. Տատատեան, Հ. Սէթեան, Լ. Սիմանպօլլեան, Ե. Բէհեա օղլու, Վարքուլի, Ֆ. Բէնարոս էֆէնտիները։ Յետոյ միաձայնութեամբ պատուիրակութիւն մը ղրկեցին Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան և խնդրեցին որ 15 օր յետաձգուի այսօրուան հրաւէրը՝ Կ. Պոլսոյ Առաջնորդական Սենեկի անդամներու ընտրութեան մասին։ Այս խնդրանքը նկատի առնուելով, 15 օր յետաձգուելու որոշումը տրուեցաւ, որպէս զի կարելի ըլլայ նոյն ժամանակամիջոցին մէջ արժանաւորներ և ձեռնհասներ ընտրել իբր անդամ Առաջնորդական Սենեկի։

ՄԱԿՍԱՑԻՆ Խորհուրդը վերակազմուեցաւ Սելանիկի մաքսային անօրէն Պէհէթի պէյի նախագահութեամբ։ Տասը անդամներ կան, որոնցմէ մէկը Հայ, Յարութիւն էֆ. Զէքի։

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱԲՐԻԷի Վարչութիւնը նուագարդի դրած է 4000 թօնս երէյլի հանքածուխի հայթայթումը, հետեւեալ պայմաններով 1. ածուխը պիտի յանձնուի մաս առ մաս, մէկուկէս ամսուան միջոցին։ Նուագարդի օրէն սկսեալ։ Առաջին մասը պիտի յանձնուի 15 օրուան մէջ։ 2.— Ածուխին բեռը պիտի պարպուի Խալաֆաթ եէրիի կողմը օրական հարիւր թօնոյով։ 3.— Հաստատուած տեղի պիտի ունենայ մէնմի բեռան համար՝ յանձնումէն ետքը։ Նուագարդը պիտի կատարուի Սեպտ. 1ի Բշ. օրը (Հ. Տ.), ժամ 4ին (Ը. Թ.) Վարչութեան կեդրոնատեղին, դիմումները պիտի ըլլան հնգնքուած պահարանով։ Փափաքողները կրնան ներկայացնել իրենց պայմանները։

ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ.— Աւստրիոյ և Իտալիոյ վարչապետները, իրենց վերջին տեսակցութեան մէջ յայտարարեցին թէ Օսմանեան Պետութիւնը պիտի պահպանէ իր ամբողջութիւնը, և թէ վերջին փոփոխութիւնը Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը պիտի ամրապնդէ։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ.— Օսմ. Պանքան 400,000 ոսկի փոխ տուաւ կառավարութեան։ Օպուանօ և Տէֆէս Բարիզ գացին փոխառութեան մը ճամբան յարդարելու։

ՑՈՑՆԵՐԸ ԵՒ ՍԱՊԱՀԷՏՏԻՆ ԻՇԽԱՆ.— Իշխանին բազմաքիչ վրայ, ի մօտոյ բազմաթիւ հեղլէն երեսփոխաններ, բրօֆէսօռներ և խմբագիրներ Պոլիս պիտի դան։

ԱՀՄԷՏ ԲԱԹԻՊ ՓԱՇԱՅԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄԸ.— Հիճազէն Սերվէքը Ֆիլենունի գրուած նամակի մը մէջ՝ Հիճազի նախորդ կուսակալ և հրամանատար բռնակալ Ահմէտ Բաթիպ փաշայի ձերբակալումը ծանուցուելէ ետք հետեւեալը կը գրուի.—

«Ահմէտ Բաթիպ փաշայի անկողնին և վերմակներուն մէջէն կարդ մը դաղտնի թուղթեր երեւան ելան։ Ատոնցմէ առաջինը՝ նախկին Մեծ Եպարքոս Ֆերիտ փաշայի կնիքովը Ահմէտ Բաթիպի ուղղուած նամակ մըն է որուն իմաստը սա է. «Ղրկուած կերպասները առի, չափազանց գոհ մնացի։ Հետեւաբար կը ջանանք որ Մէտինէէն ետք երկաթուղին չդետաձգուի։ Բայց Կայսեր փափաքը ամէն պարագային երկարաձգուելուն կողմն է։ Նայինք, այս մասին բան մը պիտի խորհինք։» Երկու նամակներ ալ գտնուեցան, որոնցմէ մին նախորդ առաջին քարտուղար Թահսինի, և միւսը՝ ներքին գործոց նախկին նախարար Մէմտուհ փաշայի կողմէ ղրկուած է։ Ուրիշ նամակի մը մէջ Պոլիս գտնուող իր զաւակներէն մին ըսած է. «Ամա՛ն, փաշա՛ հայրիկ, Պոլսոյ մէջ գործերը չատ դէշցան, նոյնիսկ աներջա՛ Զէքի փաշային ոտքերը կապելով մինչև բանտ պիտի տանէին։ Անմիջապէս հրաժարականդ տուր և փախի՛ր։» Ուրիշ նամակի մը մէջ միեւնոյն բանը ըսուած է։ Տակաւին ուրիշ նամակներ ալ գտնուած են։ Ահմէտ Բաթիպ մեծագումար դրամ ունի Եգիպտոսի և Լոնտոնի պանքաներուն մէջ։ Ամէն տարուան պէս այս տարի ալ երկու յանձնակատարներ Լոնտոնէն ճիտտէ եկան և տեսնուեցան Ահմէտ Բաթիպի հետ։ Իրենց հետ բերած ապրանքն ալ այժմ ճիտտէ կը գտնուի։

ՄԵԶ կը հաւատան թէ Համիտիէ հեծելազօրաց հրամատարներէն Իսմայիլ փաշա, որուն համար իբր հայակեր ամբաստանութիւն եղած էր, Հայոց հանդէպ խուժդուժ ընթացքներու մէջ չէ դտնուած։

ԲԱՂԱՔԱՑԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ քլիպը կը ծանուցանէ որ նոյն վարժարանի բոլոր ուսանողները այսօր, Գշ. ժամ 6էն, ներկայ գտնուին վարժարանին մէջ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԱՅՆ ՄԻՋՈՒՈՐԴՆԵՐԸ, որոնց ուղղամտութիւնը հաստատուած է Առաջ. Սենեկին կողմէ, որոշած ըլլալով իրենց ապարէզին մէջ իրական բարեփոխումներ և յառաջդիմութիւն ի գործ դնել անցեալ Ուր. օր Սիրքէճիի կայարանին գարեջրատան մէջ գումարուեցան, և քուէարկութեամբ ընտրուեցան Գրիգոր Սարքեան, Մարտիրոս, Ռօմանոս, Հասան, Իզզէթ, Մուսթաֆա, կարապետ, Միշօն, Ալիքսան և Արսլան էֆ.ները։ Ասոնցմէ չորս անդամներէ և մէկ նախագահէ քլիպ մը կազմուեցաւ։ Կարգ մը որոշումներ ալ տրուեցան։

ՕՔՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ

ԳԻՒՐՍ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԲԼԻԼՊ

Երէկ Օգնութեան և Յառաջդիմութեան քիւրտ օսմ. գլխաւ մը կազմելու համար չատ մը ուսեալ և կրօնաւոր քիւրտեր ընդամենը հինգ հարիւրէ աւելի, մինչեւ մը կազմակերպեցին Վէզնէֆիլէրի Օսմ. ընթերցարան արքարանին մէջ։ Մուշի երեւելիներէն Միւֆթիզատէ Բէչիա պէյ լանախօսութեան մը մէջ ըսաւ թէ՝ մենք քիւրտերս ալ ամբողջ Օսմանցիներուն հետ ձեռք ձեռքի տուած Յառաջդիմութեան և երջանկութեան ինչպէս նաև այս տուրք Հայրենիքին ազատութիւնը երաշխաւորող Գանոնը Էսասին պաշտպանելու համար եթէ պէտք ըլլայ մեր մէջ եռացող արեան վերջին կաթիլն ալ թափելու պատրաստ ենք, ինչպէս նաև Հայրենիքին օգտին համար թէ Օսմ. Յառաջդիմական քօմիթէէն որոշած ամէն մէկ պարբերութեան և թէ Գանոնը Էսասին հակառակ ոեէ նպատակ չունենալով քիւրտանոն ալ սահմանադրութեան շնորհած արտօնութեան մէջ ուսումնական և վաճառականական և թէ քաղաքավարական տեսակէտով յառաջդիմելու պիտի աշխատին։ Յետոյ դարերէ ի վեր եղբայրաբար ապրող միւնոյն այրենիքի զաւակներ բռնակալութեան ժամանակ առելի կառավարութեան գործիք եղող խել մը իրենց անձնական չարը և օգուտը մտածող վատոգի պաշտօնեաներուն եպերելի դրդմամբ մաս մը Քիւրտ և Հայ եղբայրներուս մէջ առաջ եկած ցրտութիւնը փարատելու և մէկ կէտի վրայ եղբայրաբար աշխատելու համար պէտք եղած համոզումը գոյացնելու համար սոյն Գլխաւոր կազմուած ըլլալը յայտնեց։ Տիարպէքիրի երեւելիներէն գայմագամ Ճէմիլ պէյ ալ միւնոյն նիւթերու վրայ բանախօսութիւն մը ընելէ վերջ յայտնեց որ սոյն գաղափարները տարած։ լու համար քիւրտերէն լրագիր մը ալ պիտի հրատարակուի։ Այս Գլխաւոր վարչական ժողովոյ անդամները ինչպէս նաև կանոնագիրը պատրաստելու համար յառաջիկայ Կիրակի ժամը 1էն Այա-Սոֆիայի մզկիթին մէջ խորհրդակցութիւն մը ընելին որոշուելէ վերջ՝ կեցցէ Հայրենիք, կեցցէն Օսմանցիները, կեցցէն Զինուորները, կեցցէն Քիւրտերը, և կեցցէն Հայերը աղաղակներուն մէջ ժողովը ցրուեցաւ։

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ԼԵՋ. ԵՒ ԱՌԵՒՏՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՆՑ

Վարժարանիս 11րդ. չրջանն սկըսաւ, մեր գիշեր

ՄԱԴԱՅԻՄ ԿՕՐԻՆ

ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

ԷԶԱՓՈԽԱԿԱՆ ՄԵԾ ՎԷՊ

Ե. ՄԱՍ

Զ.

Մայրը լիշեց, մտածկոտ կերպով ակնարկը վերցուց դէպի պատուհանը և քաղցրութեամբ յարեց.

—Զեմ հասկնար թէ ատոր մէջ զանգաւոր, արգիլուած ի՞նչ բան կայ։ Ասանկ բաներուն մէջ գէշ բան չի կայ այնպես չէ՞. աղա։

Վստահ չէր և Բավէլէ ժխտական պատասխան մը ստանալ կուզէր։ Բավէլ մօրը երեսը նայեցաւ հանդարտօրէն և սեղմ ձայնով մը յայտարարեց.

—Բնաւ գէշ բան մը չենք ըներ, և սակայն գիտցած եղէր որ բա՛նաք կը սպասէ մեզի։

Բէլակէի ձեռքերը սկսան դողալ։ Հանկարեալ ձայնով մը հարցուց.

—Թերևս... Աստուած պիտի ուզէ որ ուրիշ կերպ ըլլայ։

—Ո՛չ ըսաւ Բավէլ գդալուող բայց վստահ չեղտով մը։ Քեզ խաբել չեմ ուզեր։ Տարբեր կերպ կարելի չէ որ ըլլայ։

Ժպտեցաւ և աւելցուց.

—Պառկէ՛, յոգնած ես, գիշե՛ր բարի։

Երբ մայրը մինակ մնաց, պատուհանին մօտեցաւ և փողոց նայեցաւ։ Հովը կը փչէր և պզտիկ քնացած տուներուն տանիքներուն վրայի ձիւնը կը հալածէր. պատերը կը ծեծէր չես գիտեր ինչ լշելով. գետին կ'իյնար և փողոցին երկայնքն ի վեր չոր ծուէններու սպիտակ ամպեր կը սփռէր...

—Տէ՛ր Յիսուս, գթա՛ մեր վրայ, աղօթեց ցած ձայնով։

Արդունքները սրտին մէջ դիզուած էին, ցայգաթիթեռի մը նման իր մէջ կը սաւսռար տղուն այնքան հանդարտութեամբ և սառգութեամբ խօսած վտանգին սպասումը։ Աչքին առջև պարզուեցաւ ձիւնազարդ դաշտ մը։ Հովը ուռած՝ կը դարձդարձէր հոն սուլելով։ Դաշտին մէջտեղ, աղոկեն փոքր սիլուէթ մը կը քալէր, միայնակ և դողդոջուն։ Հովը անոր սրունքներուն կը փաթթուէր, փէշը կ'ուռեցնէր, դէմքին՝ մարակող ձիւնի ծուէններ կը նետէր։ Քալելը դժուար էր այդ պզտիկ ոտքերուն համար որոնք ձիւնին մէջ կը թաղուէին։ Ցուրտ էր և խաւարը ահազդու։ Ծաղկատի աղջիկը խոսի չիւղի մը պէս կը ծռէր աչնանային հովէ սարսռած։ Իր աջ կողմը, ճահճին մէջ, անտառ մը իր մութ պատը կը ստուերագծէր, ուր եղևինները կը դողդոջէին և տխրօրէն կը հառաչէին։ Հեռուն իր առջև քաղաքին լոյսերը կը ճաճանչէին։

—Տէ՛ր, գթա՛ մեր վրայ, ըսաւ երկին մայրը ցուրտէն և վախէն սարսռալին։

Բ.

Օրերը իրարու ետևէ կը սահէին, շաբաթները ամիսներ կ'ըլլային։ Ամէն շաբաթ ընկերները Բավէլի տունը կը հաւաքուէին, և իւրաքանչիւր հաւաքում կը նմանէր երկար և թեթևօրէն հակած սանդուխի մը որ հեռո՛ւն կը տանէր, անծանօթ տեղ մը որուն գագաթը չէր տեսնուեր։

Շարունակ նոր դէմքեր երևան կուգային։ Վլասֆիներու պզտիկ սենեակը շատ նե՛ղ կուգար. Նադաշա կը շարունակէր գալ, ցուրտէն սառած, յոգնած, սակայն միշտ զուարթ և վառվռուն։ Մայրը գուլպաներ հիւսած էր իրեն համար զոյգ մը ինք իր ձեռքով հագցուցած էր անոր։ Նադաշա նախ խնդացած էր, յետոյ լռած, և վայրկեան մը մտածելէ ետք,

— Դայեակ մը ունէի, ըսաւ... ան ալ զարմանալի կերպով անձնուէր էր. ինչ զարմանալի բան, Բէլակէ Նիլովնա, ժողովուրդը այնքան դառն կեանք մը ունի, այնքան զրկումներու ենթակայ է, և սակայն միւսներէն աւելի սիրտ ունի, աւելի բարի է։

Բազուկները երերցուցած էր, հեռուն տեղ մը ցուցնելով։

—Հապա՞ դուն, ըսաւ Բավէլի մայրը, դո՛ւն որ ծնողքդ և ամէն բան զոհած ես...

Զկրցաւ իր մտածումը ամբողջացնել, հառաչեց և լռեց ակնարկը Նադաշայի վրայ յառած։ Երախտապարտ էր անոր, առանց գիտնալու թէ ինչ բանի համար, և գետինը հողին վրայ, աղջկան առջևը նստած կը մնար, մինչ ծաղկատի աղջիկը կը ժպտէր մտածկոտ, գլխակոխ։

—Ծնողքս զոհեցի... կրկնած էր Նադաշա։ Ամենէն դժնդակ բանը ատ չէ։ Հայրս անխելք և կոչտ է... եղբայրս ալ... և կը խմէ։ Երեց քոյրս դժբախտ է, ցաւալի վիճակ մը ունի։ Իրմէ չատ տարէց, չատ հարուստ, ազահ ու ձանձրացուցիչ մարդու մը հետ ամուսնացած է... Բայց մօրմէս բաժնուելուս վրայ կը ցաւիմ։ Քեզի պէս պարզ... մուկի մը պէս պզտիկ... չարունակ կը վազվռտէ և ամէնքէն կը վախնայ... երբեմն խեղճ մայրս տեսնելու անսակ անդիմադրելի փափաք մը կը զգամ որ...

—Ինչ ղա՞ պզտիկ, ըսաւ Բավէլի մայրը, տխրօրէն գլուխը ցնցելով...

Աղջիկը յանկարծ ոտքի ելաւ և աղաղակեց.

—Ո՛հ, ո՛չ, պահեր կան ուր այնպիսի ուրախութիւն մը, այնպիսի երանութիւն մը կը զգամ որ...

Դէմքը ժպտուած էր և կապոյտ աչքերը կայծեր կը ցայտէին։ Զեռքը Բէլակէի ուսին վրայ դնելով, խոր ձայնով մը, սիրտէն բխած չեղտով մը ըսաւ.

—Եթէ գիտնայիր... եթէ կարենայիր հասկնալ ինչ երջանկաբեր և վեհ գործ մը կը կատարենք... Պիտի զգա՛ս... աղաղակեց...

Նախանձի մօտեցող տպաւորութիւն մը մօրը սիրտը համակեց։ Ոտքի ելաւ և տխրօրէն յարեց.

—Շա՞տ ծեր եմ ամէնկա հասկնալու համար... չա՞տ ագէտ...

... Բավէլ չատ կը խօսէր, երթալով աճող եռանդով մը կը վիճաբանէր և... կը նիհարնար... Բէլակէ կը նկատէր որ երբ ան Նադաշայի հետ կը խօսէր կամ զայն կը դիտէր, անոր խոժոռակնարկը կը քաղցրանար, ձայնը աւելի գգուող և ինք աւելի պարզ կը դառնար։

—Աստուած թող կա՛մ... կը մրմնջէր, և ուրախութեամբ կը մտածէր որ Նադաշա կրնար օր մը իրեն հարսը ըլլալ։

Երբ հաւաքումներու մէջ, վիճաբանութիւնները կրակոտ հանգամանք մը կ'առնէին, Փոքր Ռուսաքցին ոտքի կ'ելնէր և զանգակի մը լեզուակին պէս երեքալով, իր հնչական ձայնով վճիռ և պարզ խօսքեր կ'ըսէր որոնք խաղաղութիւնը կը վերահաստատէին։ Լռակեաց Վէսօֆչիքօֆ միշտ ընկերները անորոշ բաներու կը մղէր, միշտ ինք և Սամօխլօֆ, շէկ երիտասարդը, վիճաբանութեան կը հրահրէին, իրենց կողմնակից էր նաև Իվան Ռուքին անուն երիտասարդը, կլոր գլուխով, սպիտակ յօնքերով կարծես արիւն այրած։

Թարգմ. Գ. ԹՈՒՂԼԱՔԵԱՆ
(Շարունակելի)

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԿԱՂՋԿԱՆՆԵՐ
Collège Nigoghossian pour jeunes filles
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ
Բանկալթի, Նիշան թաշ, թիւ 12—14
Ե. Տարեշրջան

Վարժարանիս դասախօսութիւնները պիտի սկսին յառաջիկայ Բշ. օր 1/14 Սեպտ.։ Կը հրաւիրուին վարժարանիս աշակերտուհեաց ծնողքները, ինչպէս նաև նոր աշակերտները տալ փափաքողները, դարձեալ արձանագրել տալ իրենց զաւակաց աշակերտութիւնը ամէն օր վարժարանիս մէջ, ուր կը գտնուի Տնօրէնութիւնս։ Պայմաններու և ուսմանց ծրագրի մասին կարելի է լիակատար տեղեկութիւն ստանալ անձամբ և թղթակցութեամբ, ուղղակի Տնօրէնութենէս։

Հիմն. Տնօրէն
25 Օգ. 1908 Յ. Գ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՕԹԵԼ ԱՍԻԱ
ՄԱՀՄԱՄՈՒՏ ՓԱՇԱ

Առողջապահիկ պայմաններու տակ շինուած օդաւէտ սենեակներ։ Ընտանեօք ճամբորդողներու համար մասնաւոր յարկաբաժին։ Գաւառացի վաճառականներու ամէն տեսակ դիւրութիւններ՝ ապրանք սթերելու և հակեր կապելու համար։ Առատ ջուր և ընդարձակ պարտէզ։

ՔԻՐՈՎԲԷ ՌԱՓԱԷԼԵԱՆ

Հաճեցաւ իւքի տէֆա նէշր իսլամէքտէ պուլունան ճէրիտէի մէհաքիմ ատլիյէնին թապը մէվզիի միւնագասայա վազ օլունուպ չէՀրը հալը ըսմինին եիկիրմի սէքիզինճի կիւնի գարարը մը։ վազգանմը օթուզընճը կիւնի գարարը գաթիսի իթա օլընճաճաղընտան էէրիտէի մէզբիրէնին թապընա թալիպ օլան մաճպապարրն էյամը մէզգիրէ զարֆընտտ սասի տէօրթ պուչուգաքն օնա գատար էնճիմէն իտարէյէ միւրաճաաթ իլէմտիլէրի իլան օլունուր։

25 աղուսթոս 324

Թէրանպէի ամիրէնէ քէօհնէ սէֆալինին ֆէօսլէրի իլէ պիլմիզայէտ ֆիրուսթիլարը թէգարրուր իթմիշ օլաբղնտան վէ պունլարին էմրը միւգայէտէպնէ էօնիմիւզտէքի չէՀրը իլուլան պիրինճի բազար իրթէսի կիւնինէ պէտա իսլիյէճէկինտէն լազար կէլէն իւզասէթ վէ թաֆսիլաթը սնլամագ արզու իսէնլէրին Թէրանպէի ամիրէ մէմուրիյէթի մուավինլիկինէ միւրաճաաթ իլէմէլէրի։

21 աղուսթոս 324 5—2

ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ
ՄԱՄՆԱԴԷՏ
ՏՕՔԹՕՐ
Ք. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Կատարեալ ձեռնհասութեամբ կը դարմանէ հին և նոր ջերմամոլութիւնը և առոնցմէ ծագում առած դժուարամիզութիւնը. իսկ Դաղղիական ախտը, փոխանակ ներսէն դեղեր տալով ստամոքը և ազիքները խախտելու, ըստ նոր դրութեան լաւագոյն միջոցին դիմելով կը բուժէ։

Վերջերս Բարիզէն բերել տուած նորահնար մէկ ՄԻԻԲՐՈՍԿՈՊԸ հիւանդութեանց միքրոպները զանգանելով բա անմ կը դարմանէ

ՀՐԻԱՆՈՎ ԿԸՆԴՈՒՆԻ Ց
ամէն օր, բացի կիրակէէ, ժամը 3—11, Պաղչէ-Գաբու, շաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի գիմացը, սենեակներին վերնայարկը, թիւ 19 գարմանատան մէջ։

Կարօտ հիւանդները ձրիաբար կը դարմանեն։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՒ
ՀԱՅՈՑ ԱԶԳ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԻԹԵԱՆ
ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԱՄԻՆ ՀԱՅՈՒՆ
ԳԻՆՆ Է 60 ՓԱՐԱ
Կը ծախուի ամէն տեղ

ՏԷՐ ՍԻ ՑՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
ԵՒ
ՆՕՐԹՀԸՐՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՆԳՂ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Համագումար դրամագլուխ Անգլ. Ոսկի 6,000,000
» տարեկան եկամուտ 1907 տարւոյ » » 5,941,859
» պահեստի դրամ 1907 տարւոյ » » 25,203,824

Կ'ընդունին մեծագումար ապահովութիւնք դիւրամատչելի պայմաններով։

ՄԱՐԻԹԱՅՄ
ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Անգլ. Ոսկի 500,000
Պահեստի Դրամ » » 564,225

Վնասուց հատուցմունք անմիջական, առատաձեռնօրէն և կատարեալ արդարութեամբ կը վճարուի։

Ընդհ. Գործակալ ի Կ. Պոլիս
ԴԱՆԻԷԼ ՍԵՐՈԲԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
Մէհմէտ Ալի Բաշա խան, Ղալաթիա
Գաւառային կարևոր կեդրոններու համար ազդեցիկ գործակալներ կը փնտռուին։

ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԵՒ ԱՄԵՆՈՒՍՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ
ԼՈՆԺԻՆ
ԱՄԷՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ ԵՒ ՕՔՍԻՏԷ — ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Կ'ուզէք ճիշդ, անփոփոխ կերպով ճիշդ ժամը ունենալ։ Կ'ուզէք միանգամ ընդ միշտ ազատիլ աւելի կամ նուազ վնասելի յաճախութիւններ ունեցող ժամացոյցներու տոհմած առդուածներէն և յուսախաբութիւններէն։ Բացարձակապէս պէտք է որ կրէք ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը, որ կէս դարէ ի վեր ստեղծուած է աշխարհի բոլոր հրապարակներուն վրայ, ուր ոնհուն հռչակ մը նուաճած է չնորհիւ իր լարոյ և ամրութեան։ Ժամագործական գիտութեան կատարած ամենավերջին յառաջդիմութեանց բարձրութեան վրայ գտնուող այդ ժամացոյցը հրաշալի մըն է պարզապէս։ Իր գերազանցուածքով, իր հնարելի անակնկալութեամբ, և իր ուրիշ ապացուցուած յատկութիւններով կը միացնէ նոյն կարգի բոլոր արտադրութիւնները, որոնց մէջ հեռատեսութիւնն անվիճելի կերպով իրեն անպարտելի կը մնայ, ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցներու արժանացած ընդհանուր գնահատման ամենէն պերճախօս ապացոյցները կ'ընձեռեն գիտական մարմիններ, նաւատորմիղներ և ոպայկոյներ, բեւեռային արշաւախումբեր, երկաթուղեայ ընկերութիւններ, եւն., եւն., որոնք ամենաբերեռ և ալեմրրօրէն ընդունած են ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցներու գործածութիւնը։ Վերջապէս կարեւոր է յանձնել թէ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցներու բարձր հմտաւոր նուիրագործով վարձատրութիւնք բազմաթիւ են, որոնցմէ կը բաւէ յիշել մի քանին.

ԱՆՎԷՐՍ. — Պատուոյ մեծ վկայագիր՝ 1885
ԹՈՒՆ. — Արտաքոյ մրցման, Անդամ Ժիւրիի՝ 1899
ԲԱՐԻԶ. — Մեծ մրցանակ 1889
ԲԱՐԻԶ. — Մեծ մրցանակ 1900
ԺԸՆԵՎ. — Արտաքոյ մրցման Անդամ Ժիւրիի՝ 1896
ՄԻԼԱՆ. — Մեծ մրցանակ 1906
ՊՐԻՈՒՍԼ. — Մեծ մրցանակ 1897
եւն. եւն. եւն.

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՆԱՏԻՊ Ք. ՁԻԶԷՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԴ
Կ. Պոլիս. Մսանդազարբաշի փողոց թիւ 44-46 Մեծ-Շուկայ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՆՈՐ ՅԱՑՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապաստանող գաղթականներու դեռեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետև ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգև չը չնող տոմսակներ ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մատակցել վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմսակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունչինգը պարգեւներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի այն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմսակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և անոնցմէ 62,500 թիւ պարգև ու ամորթի պիտի չտին։ Ինչպէս կ'երևի ստորև հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգևը 12,000 ոսկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմսակները զանազան ստորաբաժանումներ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմսակին գին նշանակուած է օսմ. 2 ոսկի, կէսին՝ 1 օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմսակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ տոմսակներուն մէկ մասը չորս թիրաժի յատուկ երեք քանի պարտ բաժնուած է։ Ցիշեալ կատարակատար տոմսակները՝ մէնթիրէն 19 զրուշի հաշուով՝ կէս տոմսակներուն դինը 72 զրուշ է, մէջ քառորդինը՝ 36 զրուշ, իսկ մէկ ութերորդը՝ 18 զրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիին և կոմուրջի գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ տոմսակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 8, 2001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 9. 3001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ % էն 10, և 10.001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 12ը։ Երրորդ թիրաժը պիտի կատարուի 1324 Յուլիս 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանի Նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին և եղեմական, հաշուակալութեանց Առեանին և Օսմ. կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 տարուան յատուկ երկրագործական Պանքայի
վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	600000	600000	1	300000	300000	1	300000	300000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000						
3500		2170000	3500		1710000	3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	300000	300000
11	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
5	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
1350	200	630000
3500		1810000

Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
3275	400	110000
150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվարի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետր.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21600	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՍՈՑ

	Ոսկին 100էն
Իւրքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմսակներուն փոխարժէքը	50,000,00
	50.000.000

ԾԱԽՔ

	Ոսկին 100էն
Շահող թիւերուն համար տարեկան հարիւրին 75ը	37,510,000
Գաղթականներու ցան նպաստովին պատկանած հարիւրին 17ը	8,500.000
Գործի և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990'000
	50,000,000

ՆՇԱՆ ՉԱՄԻՉԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՍՈՄԷՐԻ
ԵՒ
ՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Կ'խրախուսէք հարսնիքներնուդ փայլը աւելցնել, գեղաեսիլ «էֆէ» մը տալ մոմերուն, դիմեցէք ՆՇԱՆ ՉԱՄԻՉԵԱՆԻ վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մոմերէ կը զարդարուին նաև մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր մոմեր անմրցելի ոճան գիներով։ Կը գտնուի նաև հոն հարսի կուլտան, քղանց, քղանցի մնուռուկ, զարդարուած կողով, ծաղիկ, փեսուր, եւն. եւն. եւն.։

Փութացէ՛ք, հարսնիքի տերեր, այցելել անգամ մը Նշան Զամիչեանի հարսանեկան մոմերու ճոխ վաճառատունը ուր ո՛չ միայն ձեր ճաշակը, այլ նաև ձեր քսակն ալ գոհացում պիտի գտնէ։ 50—16

ՍԽԱԼ ՏԵՂ ՁԵՐԹԱՔ
ՆՇԱՆ ՉԱՄԻՉԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Բամպիրօ խանի տակ, թիւ 86

Մ. Գ. ԾԱԼԵԱՆԻ
ԸՆԴՀ. ԱԶԳԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ

Ա. Հասարակ Աբեղեանան հին ազգեր գին 5 գրշ.
Բ. « Հին Յունաստան և միջին դար « 6 «
Գ. « Արդի և ժամանակեց « 5 «

Պատմութեան այս հատորները աշխարհաբար մաքուր լեզուին, նիւթերու գեղեցիկ կարգաւորութեանն և բացատրութեան, ու դիւրընթաց մեթոտին համար մեծապէս գնահատուած են նիւթին հմուտ, ձեռնհաս անձերու կողմէ։ Արժանացած են Բ. տպագրութեան։ Ունին

Գեղեցիկ տպագրութիւն
Հատատուն կազմ
Բազմաթիւ բացատրիչ պատկերներ
Աշխարհացոյց քարտէս։

Մեծաքանակ գնողներու 100ին 30 զեղչ։

Կեդրոնատեղին փոխադրուած է Մատթէոսեան տպարանէն Յուկ. էֆ. Աղնաւորի «Օսմանը» գրատունը, թիւ 56, Պապը-Ալի-Ճատտէսի, Կ. Պոլիս։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ԿՐԹԱՐԱՆ
ԵՒ
ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ
Մաղրիգիւղ, Սագըզ Աղաճ, Լաճին եկեղեցւոյ փողոց

Պատիւ ունիմ արգոյ հասարակութեան ծանուցանելու թէ գիւղիս մէջ բացած եմ երկսեռ գիշերօթիկ և ցերեկեայ վարժարան մը յարակից մանկապարտէզով, որուն բարւոք ընթացքին և յաջողութեան համար ամէն կանխահոգ միջոցներ ի գործ դրուած են։

Վարժարանիս ուսուցչական ժողովոյ միաձայն որոշմամբ ծանօթ ուսուցիչ Միքայէլ էֆէնտի Շամանեան ուսումնապետ ընտրուած է։

Ուսուցչական մարմինը կազմուած է հեռուեալ ծանօթ անձնաւորութիւններէն.

Միխայել եֆենտի Շամանեան Հայերէն, Պատմութիւն, Աշխարհագրութիւն և Թերմաներէն.

Սեփան էֆ. Կուրտիկեան, Օսմաներէն,

Տիրան էֆ. Զրաքեան, Ֆրանսերեն, Բնապատմական Դիտութիւնք։

Որ. Պայծառ Տայեան, Անգլերէն և Առանին մնտեսութիւն։

Արմենակ էֆ. Պաղտասարեան, Ընդհ. հսիոզ և Ուսուցիչ Ուսողութեան, Բնական գիտութեան և լեզուաց։

Խաչիկ էֆ. Թանիրանեան, Դեղագրութիւն և Գծագրութիւն

Սեփեան էֆ. Բաբլեբեան, Զաշնաեան երաժշտութիւն և Դաշնակ,

Որ. Շահանդուխտ Սարգիսեան, Ձեռագործ և Ձեռագիտութիւն

Որ. Նուճիկ Անեմեան, Վարիչ Մանկապարտէզպանուհի։

Մայրենի լեզուէ զատ մեծ ոյժ պիտի տրուի նաև Օսմաներէն, Ֆրանսերէն և Անգլերէն լեզուներուն, տղայոց գործնական և առեւտրական գիտելիքներուն, աղջկանց կարի, ձեւի, ձեռագործի և այլ առանին ծանօթութեանց.

Աշակերտներու առողջական, բարոյական և ուսումնական բարւոք վիճակը մասնաւոր խնամքի առարկայ պիտի դառնայ։ Վարժարանս պիտի ունենայ նաև իր պարբերական կանոնաւոր բժշկական այցելութիւնները։

Գեղերթիկ աշակերտները պիտի վայելեն ընտանեկան ամէն խնամք և անոնց մնունդին մեծ հոգ պիտի տարուին,

Վարժարանս իբր կրթական անդրանիկ մէկ պտուղը Սահմանադրական վարչութեան, իրեն նշանաբան ըրած է Ազգս Դասպիտակութիւնը, և իբր Հայ կրթական հաստատութիւն, Հայ ընտանիքներու զաւակները, այն տեղ պիտի ստանան ճշմարիտ ազգային կրթութիւն մը։

Մանկապարտէզը կը բացուի Ներկայ Օգոստոս 21 Հինգշաբթի օրը, իսկ վարժարանը Օգոստոս 25 Երկուշաբթի օրը։

Մնողքներ յարգանօք կը հրաւիրուին վարժարան, ատանալու համար ամէն մանրամասն տեղեկութիւն։

Հիմնադիր-Տնօրէն
ՊՕՂՈՍ ՊԵՉԱՉԵԱՆ